

תלמידים בבתי ספר מקצועיים: מאפיינים, עמדות והישרים לימודיים

צוות המחקר:

נורית ליפשטט, ראמ"ה

אנוור חסן, ראמ"ה

רינת כהן, משרד הכלכלה והתעשייה

ד"ר חגית גליקמן, ראמ"ה

חדשות • פוליטי מדיני • המערכת הפוליטית

politics פוליטי-מדיני

צבא וביטחון • מדיני • המערכת הפוליטית • הרשות הפלסטינית • טורים ופרשנות

סילבן שלום הטיח בנתניהו: "שהבן שלך יהיה פחח"

עימות סוער בישיבת הממשלה בעניין בתי ספר מקצועיים. "אלחם בכם", זעם השר שלום, ולצדו מאיר כהן ועמיר פרץ. ראש הממשלה ענה: "אתה חי בעולם של אתמול, פחחים ורתכים מרוויחים הרבה כסף. זו עמדה שנוצרה מטראומה". שלום צעק: "אין לי טראומה, הייתי במגמה ריאלית. אתה לא גדלת כאן, אתה לא יודע איך זה מתנהל"

Recommend 3.1k

מורן אזולאי | פורסם: 16:21, 22.10.14

בית ספר לממשל

השר סילבן שלום. "זאת שערורייה" צילום: דודי ועקבין

שתף בפייסבוק

השדים שיוצאים מהבוקר הולידו עימות חריף וקולני בין ראש הממשלה לשר סילבן שלום: צעקות רמות נשמעו היום (ד') בישיבת השרים, בוויכוח טעון במיוחד שבמרכזו שר התשתיות והשר לפיתוח הנגב והגליל, שהתעמת עם ראש הממשלה. "שלח את הבן שלך להיות פחח. אתה לא גדלת כאן", הטיח שלום בבנימין נתניהו, בשיחה שעסקה בבתי ספר מקצועיים.

בית ספר מקצועי טכנולוגי ראשון לבנים נפתח בשבוע שעבר בשכונת בית חנינא, ויהיה מיועד לתלמידים מכלל השכונות במזרח ירושלים. בית הספר נפתח על ידי משרד הכלכלה בסיוע עיריית ירושלים. המשרד לענייני ירושלים והרשות לפיתוח כלכלי במשרד לשיווין חברתי, בהשקעה של 17

מקצועיים-טכנולוגיים במזרח ירושלים, ולתת קיום למסגרת חלופית, שתספק להם תמיכה בפיקוח ובתקצוב משרד הכלכלה והתעשייה, ומהותית לצד הלימודים המקצועיים וההתנסות בשוק

העבודה.

הגיע הזמן להפוך את החינוך המקצועי (כן, כן, מקצועי, לא טכני ולא טכנולוגי לקרוא לילד בשמו) לחלק ממשרד החינוך. יתכבד שר הכלכלה, מר בנימין נתניהו רפורמה – אין יותר רשתות פרטיות שממומנות על ידי המדינה מחוץ למשרד הספר של עמל, אורט, עתיד וכל האחרים, יועברו אחר כבוד לניהולו של משרד עם התקציבים שמגיעים אליהם ממשרד הכלכלה. המנכ"לים יוותרו על משכב הביתה, המורים ייהפכו מאנשים מושפלים לעובדים גאים. במשרד החינוך יש במשכורת הגיונית, שיהיה אחראי על הממשקים של בתי הספר המקצועיים עם הצבא.

מגיעה לאזרחי המדינה מערכת חינוך אחת שבה לומדים הכל – היסטוריה וסייעות שיניים ומחשבים – מבלי שאף אחד יזדקק לפון בדרך.

ראשי > כל החדשות > חינוך > בנט אישר: 12 שנות לימוד לבוגרי חינוך מקצועי

בנט אישר: 12 שנות לימוד לבוגרי חינוך מקצועי

שר החינוך נענה לבקשת שר הכלכלה, ויפעל לכך שבוגרי החינוך המקצועי יעמדו בקריטריונים ויזכו לתעודת סיום 12 שנות לימוד.

מבנה ההרצאה

מבוא @

מטרת המחקר @

אוכלוסיית המחקר @

נקודת זמן I – כיתה י' – תחילת החטיבה העליונה @

● מאפייני רקע דמוגרפיים וחברתיים

● מאפיינים לימודיים על פי מדדי המיצ"ב בחטיבת הביניים

● מה הם המאפיינים המנבאים מעבר לבתי ספר בפיקוח משרד הכלכלה

נקודת זמן II – כיתה י"ב – תום החטיבה העליונה @

● תמונת מצב – התמדה בלימודים וזכאות לתעודה

● ניתוח השוואתי : קבוצת הדומים – התמדה בלימודים וזכאות לתעודה

סיכום ודיון @

החינוך המקצועי בישראל

- החינוך המקצועי נועד, בעיקרו, להקנות מיומנויות טכניות והכשרה לחיי עבודה, ולהכשיר את הלומד להיות עובד יעיל בתחום טכני מסוים.
- החינוך המקצועי הינו גורם המחנך לחיי עבודה, עשייה, יצרנות ונתפס כתרומה הכרחית של מערכת החינוך לצורכי המשק והכלכלה.
- חינוך זה מהווה ערוץ חלופי המאפשר תחושת מסוגלות ומיצוי הפוטנציאל האישי בעבור תלמידים המתקשים למצוא את מקומם במערכת החינוך העיונית.

משרד הכלכלה

מסלולים מקצועיים

- כ- 13,000 תלמידים
- כ- 70 מוסדות לימוד
- כ- 50 מגמות לימוד
- זכאות לתעודה מקצועית ותעודת גמר

משרד החינוך

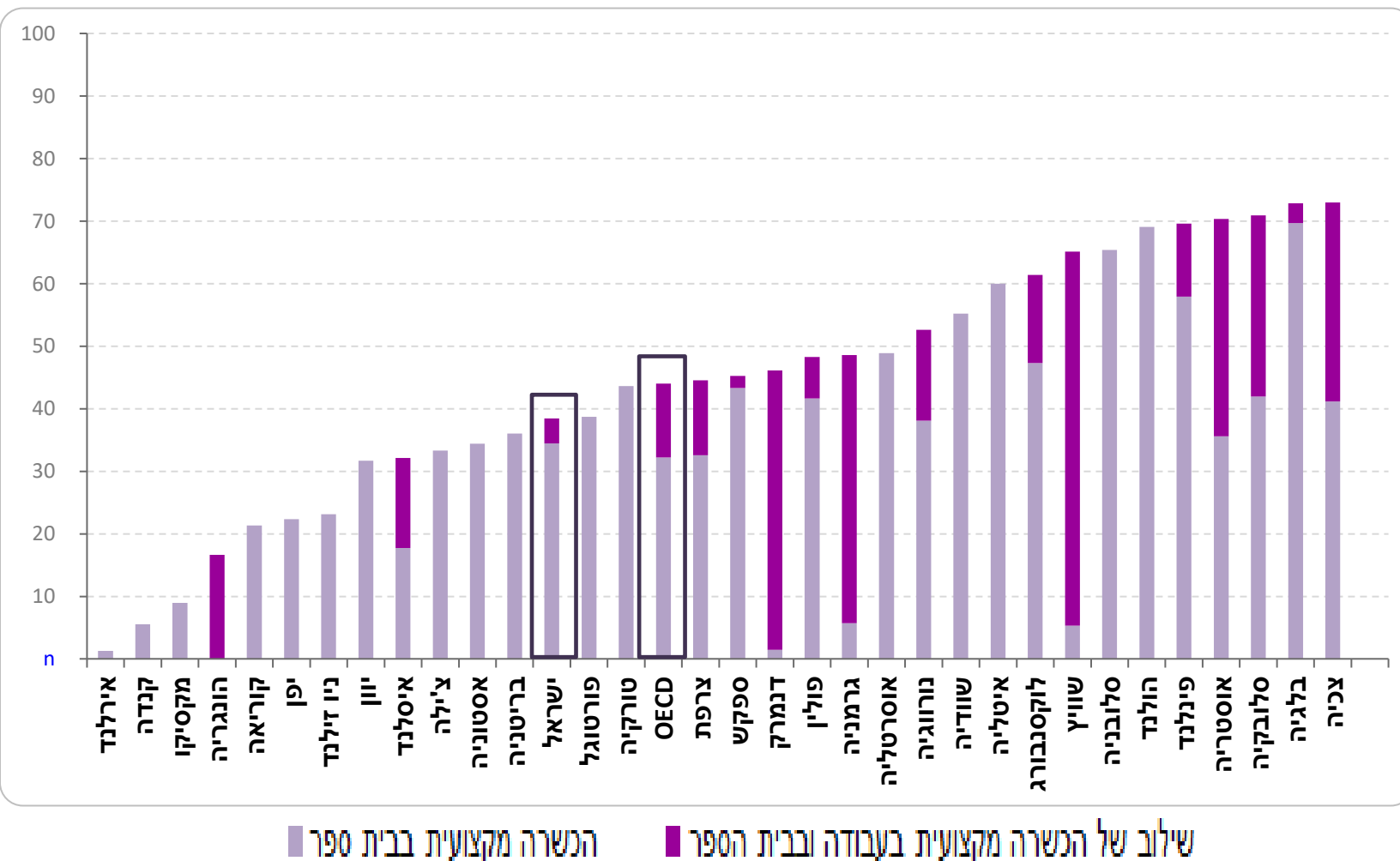
כלל המסלולים
(עיונים ומקצועיים)

- כ- 577,000 תלמידים
- כ- 1,700 מוסדות לימוד
- בנתיב הטכנולוגי כ- 20 מגמות לימוד
- זכאות לתעודת בגרות (או תעודת גמר)

חינוך מקצועי בהשוואה למדינות ה-OECD

חינוך מקצועי בישראל בהשוואה לשאר מדינות ה-OECD (2011)

מטרת המחקר

בדיקת מאפייני התלמידים בחטיבה העליונה הלומדים
במסגרת בתי ספר בפיקוח משרד הכלכלה ובבתי ספר בפיקוח
משרד החינוך

ואפרט...

1 מה הם המאפיינים הדמוגרפיים והחברתיים של תלמידי החטיבה
העליונה הלומדים בבתי ספר בפיקוח משרד הכלכלה בהשוואה לתלמידי
החטיבה העליונה הלומדים בבתי ספר בפיקוח משרד החינוך (ובהשוואה
לתלמידים שלא נמצאו באחת משתי המסגרות הללו)?

2 האם קיימים הבדלים בין קבוצות התלמידים בהישגים הלימודיים,
במוטיבציה ללמידה, ובעמדות ובתפיסות האישיות כלפי בית הספר, כפי
שבאים לידי ביטוי במדדי המיצ"ב בחטיבת הביניים?

המשק שאף את המחקר -

האם משתני הרקע של התלמידים בחטיבת הביניים מנבאים מעבר ללימודים בחטיבה העליונה במסגרת בתי הספר של משרד הכלכלה?

3

מה היא תמונת המצב בסיום החטיבה העליונה של תלמידים הלומדים במסגרת משרד הכלכלה ושל תלמידים הלומדים במסגרת משרד החינוך מבחינת התמדה בלימודים וזכאות לתעודה?

4

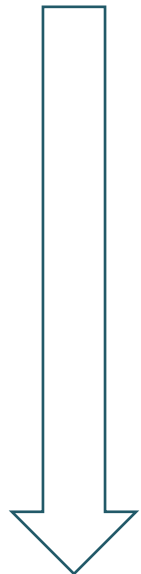
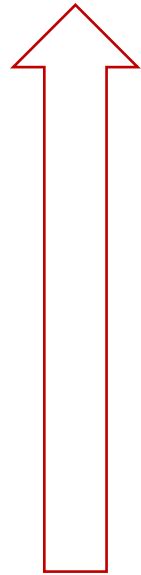
הבסיס לאוכלוסיית המחקר הם תלמידים שלמדו בכיתה ח' בשנת תשס"ח

- בתי ספר של החינוך הרגיל
- דוברי עברית ודוברי ערבית
- בפיקוח הממלכתי והממלכתי-דתי

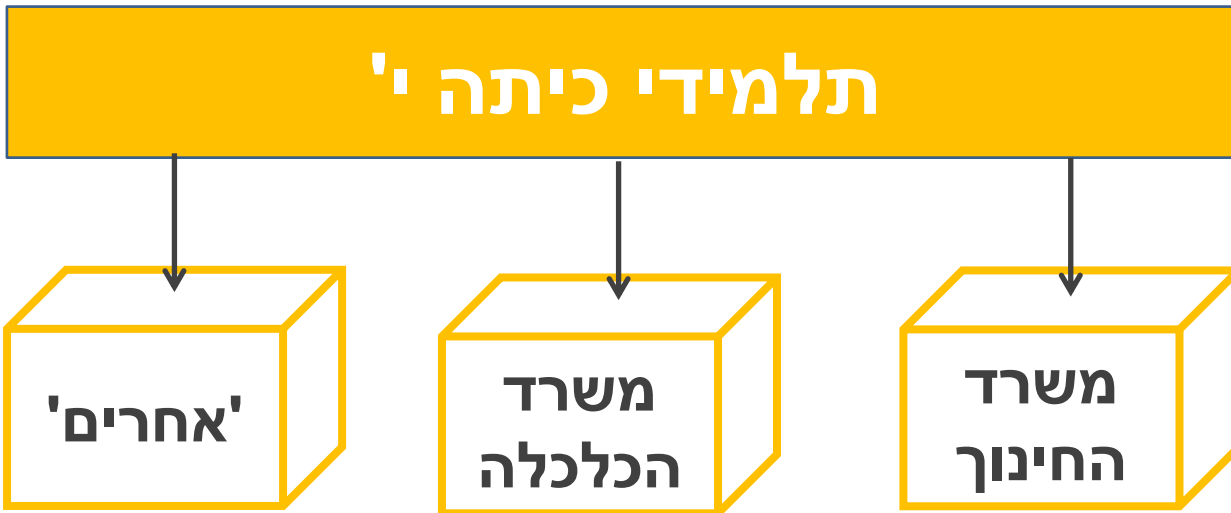
נעקוב אחרי אותם תלמידים בשתי נקודות זמן -

1. תחילת לימודים בחטיבה העליונה: כעבור שנתיים -
כיתה י' בשנת תש"ע
2. תום הלימודים בחטיבה העליונה: כעבור ארבע שנים -
כיתה י"ב בשנת תשע"ב

אוכלוסיית המחקר

תשס"ח

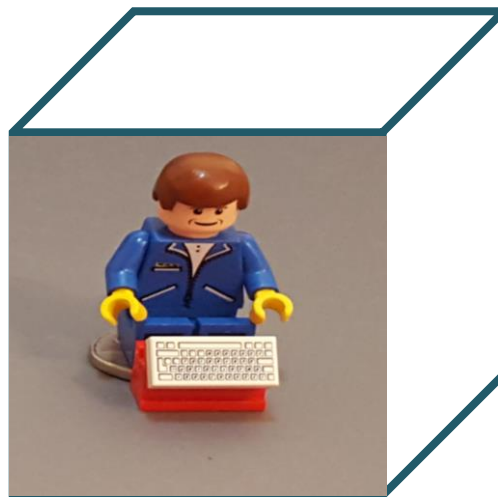
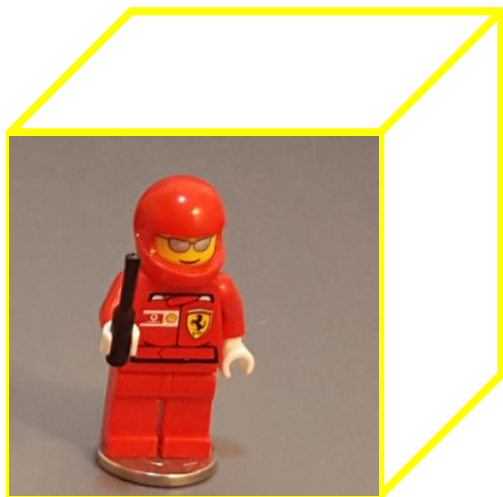

תש"ע

תשע"ב

תחילת חטיבה עליונה

אוכלוסיית המחקר – תחילת חטיבה עליונה

- נקודת הזמן הראשונה אותה נבחן היא בה התלמיד החל את לימודיו בחטיבה העליונה בכיתה י'.
- בשתי מסגרות הלימוד, משרד החינוך ומשרד הכלכלה, עבור מרבית התלמידים זו השנה הראשונה ללימודיהם בחטיבה העליונה, והיא מהווה נקודת מעבר מחטיבת הביניים לחטיבה העליונה.
- בהתייחס לנקודת זמן זו, תחילת החטיבה העליונה, התלמידים סווגו לאחת משלוש הקבוצות:
 - **תלמידי משרד החינוך:** תלמידים שלמדו בכיתה י' בבתי ספר בפיקוח משרד החינוך
 - **תלמידי משרד הכלכלה:** תלמידים שלמדו בכיתה י' בבתי ספר בפיקוח משרד הכלכלה
 - **קבוצת 'אחרים':** תלמידים אשר למדו בכיתה ח' במשרד החינוך אך לא נמצאו באחת משתי המסגרות הללו בכיתה י'

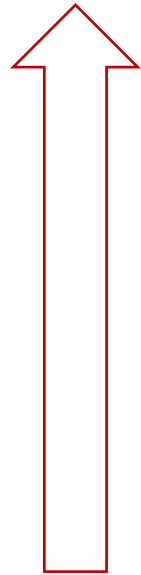
אוכלוסיית המחקר – תחילת חטיבה עליונה

כיתה י'		
קבוצה	מספר תלמידים	שיעור תלמידים
תלמידי משרד החינוך	85,924	93%
תלמידי משרד הכלכלה	2,979	3%
אחרים	3,179	4%
סך הכול	92,082	100%

מה הם המאפיינים הדמוגרפיים של תלמידי החטיבה
העליונה הלומדים בבתי ספר בפיקוח משרד הכלכלה
בהשוואה לתלמידי החטיבה העליונה הלומדים בבתי ספר
בפיקוח משרד החינוך (ובהשוואה לתלמידים שלא נמצאו
באחת משתי המסגרות הללו)?

אוכלוסיית המחקר

תלמידי כיתה ח'

משרד החינוך

תשס"ח

תלמידי כיתה י'

'אחרים'

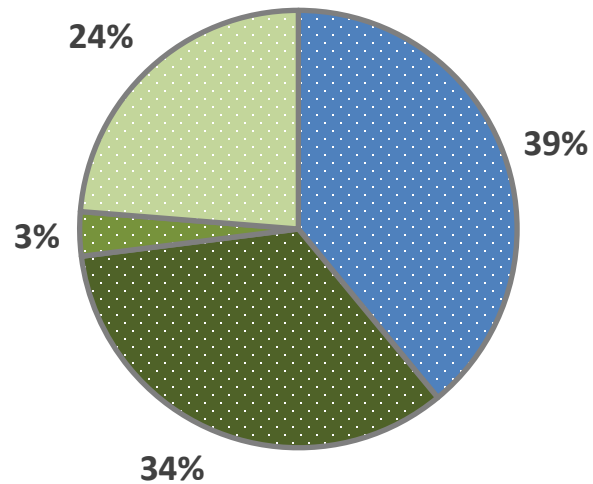
משרד
הכלכלה

משרד
החינוך

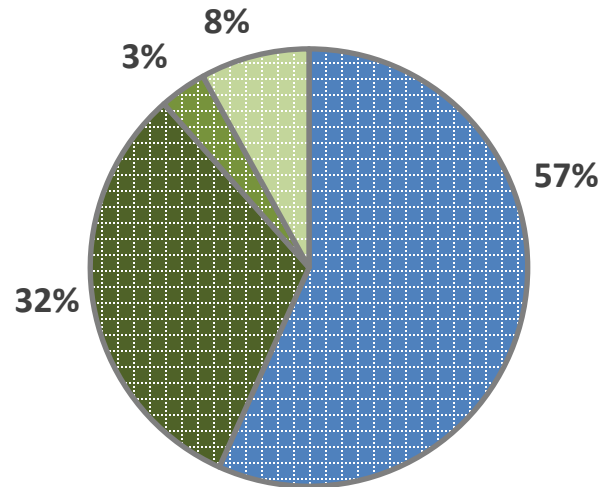
תש"ע

מאפיינים דמוגרפיים בכיתה ח' התפלגות תלמידים לפי מגזר

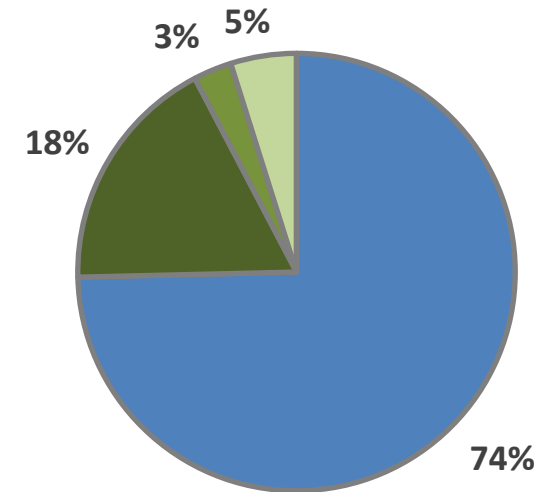
אחרים'

תלמידי משרד הכלכלה

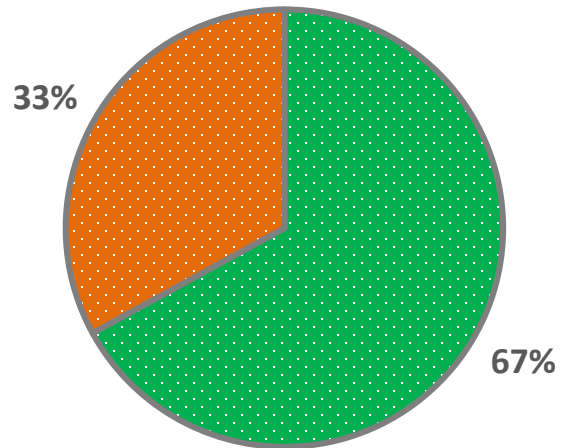
תלמידי משרד החינוך

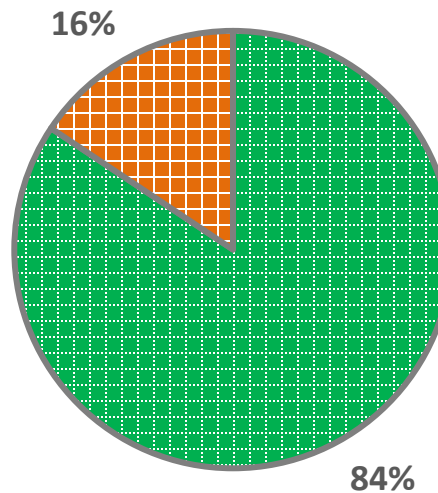
■ יהודי ■ ערבי ■ דרוזי ■ בדואי

מאפיינים דמוגרפיים בכיתה ח' התפלגות תלמידים לפי מגדר

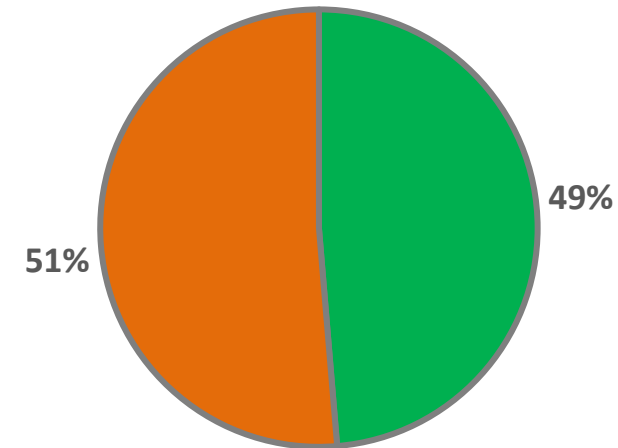
'אחרים'

תלמידי משרד הכלכלה

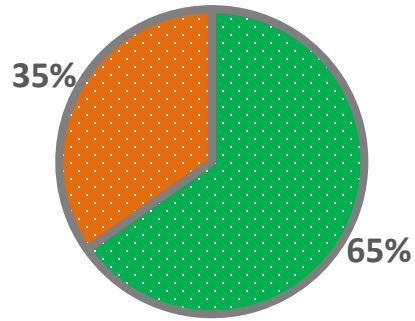
תלמידי משרד החינוך

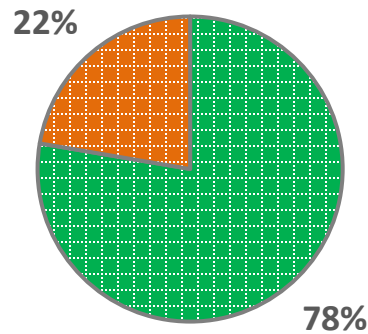
■ בנים ■ בנות

מאפיינים דמוגרפיים בכיתה ח' התפלגות תלמידים לפי מגזר-שפה ומגדר

'אחרים'

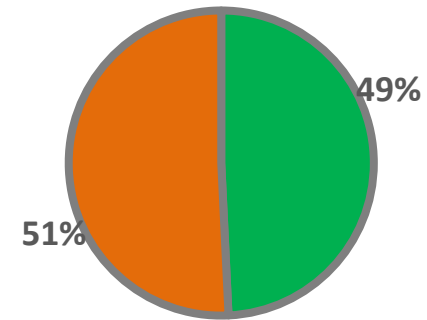

תלמידי משרד הכלכלה

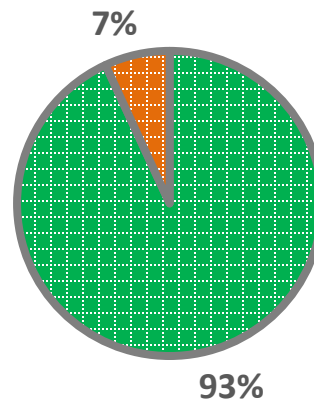
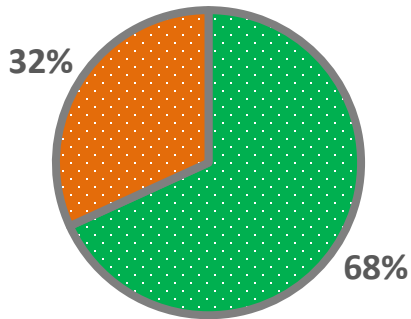
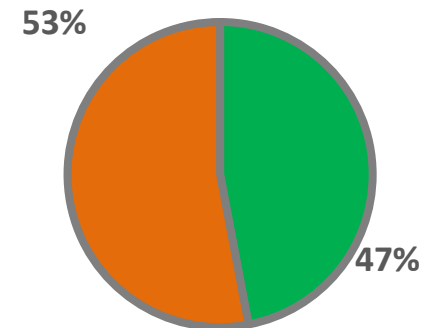

תלמידי משרד החינוך

ד/קרי עברית:

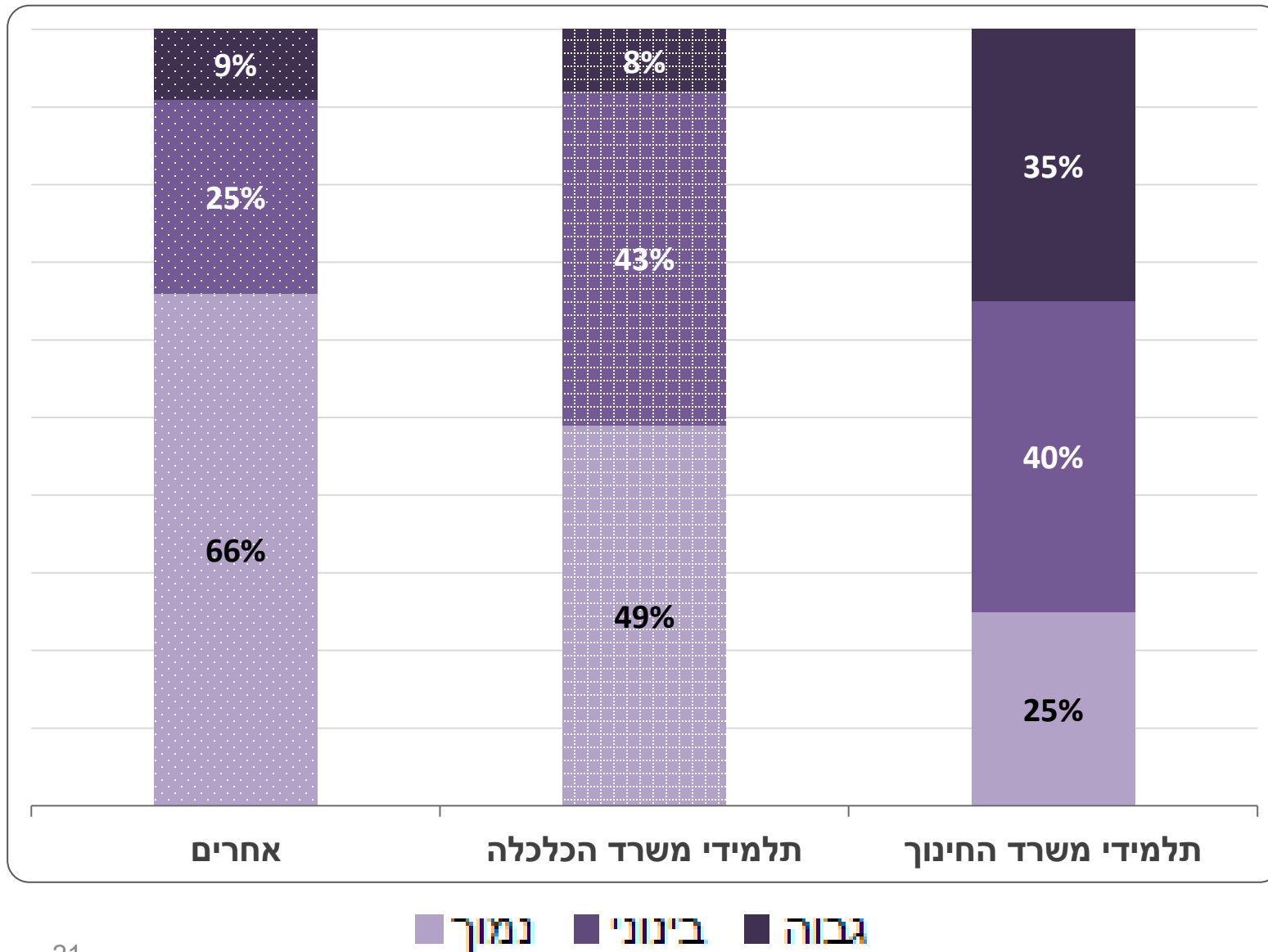

ד/קרי ערבית:

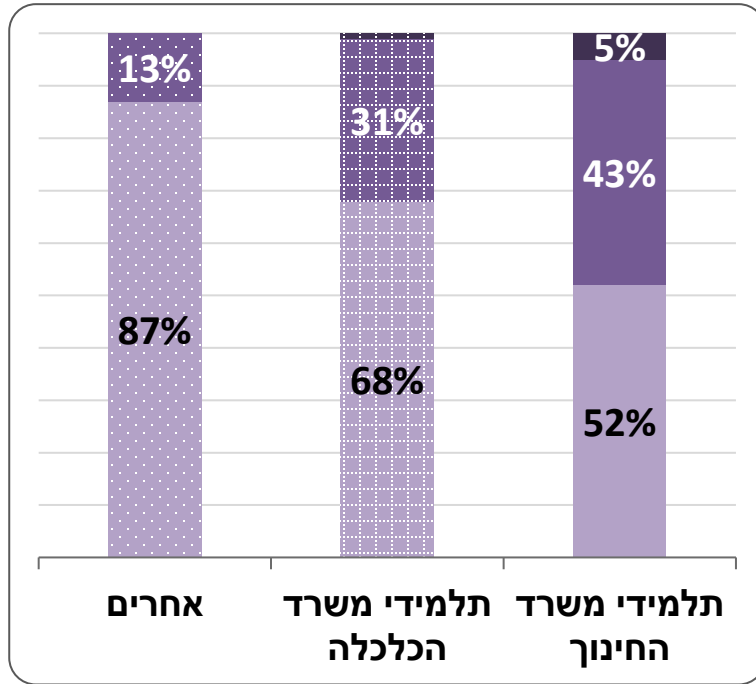
■ בנים ■ בנות

מאפיינים דמוגרפיים בכיתה ח' התפלגות תלמידים לפי רקע חברתי-כלכלי

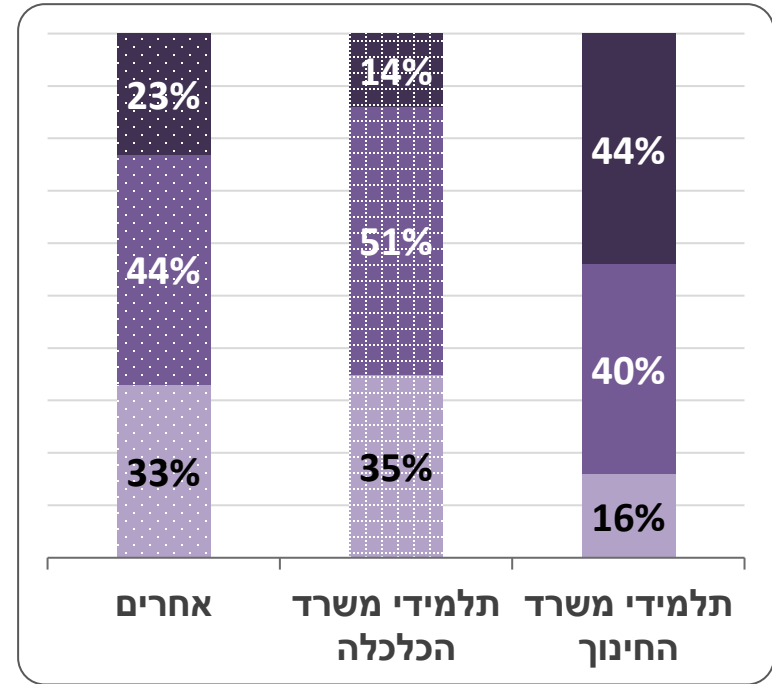

מאפיינים דמוגרפיים בכיתה ח' התפלגות תלמידים לפי מגזר-שפה ורקע חברתי-כלכלי

דלקרי ערקית:

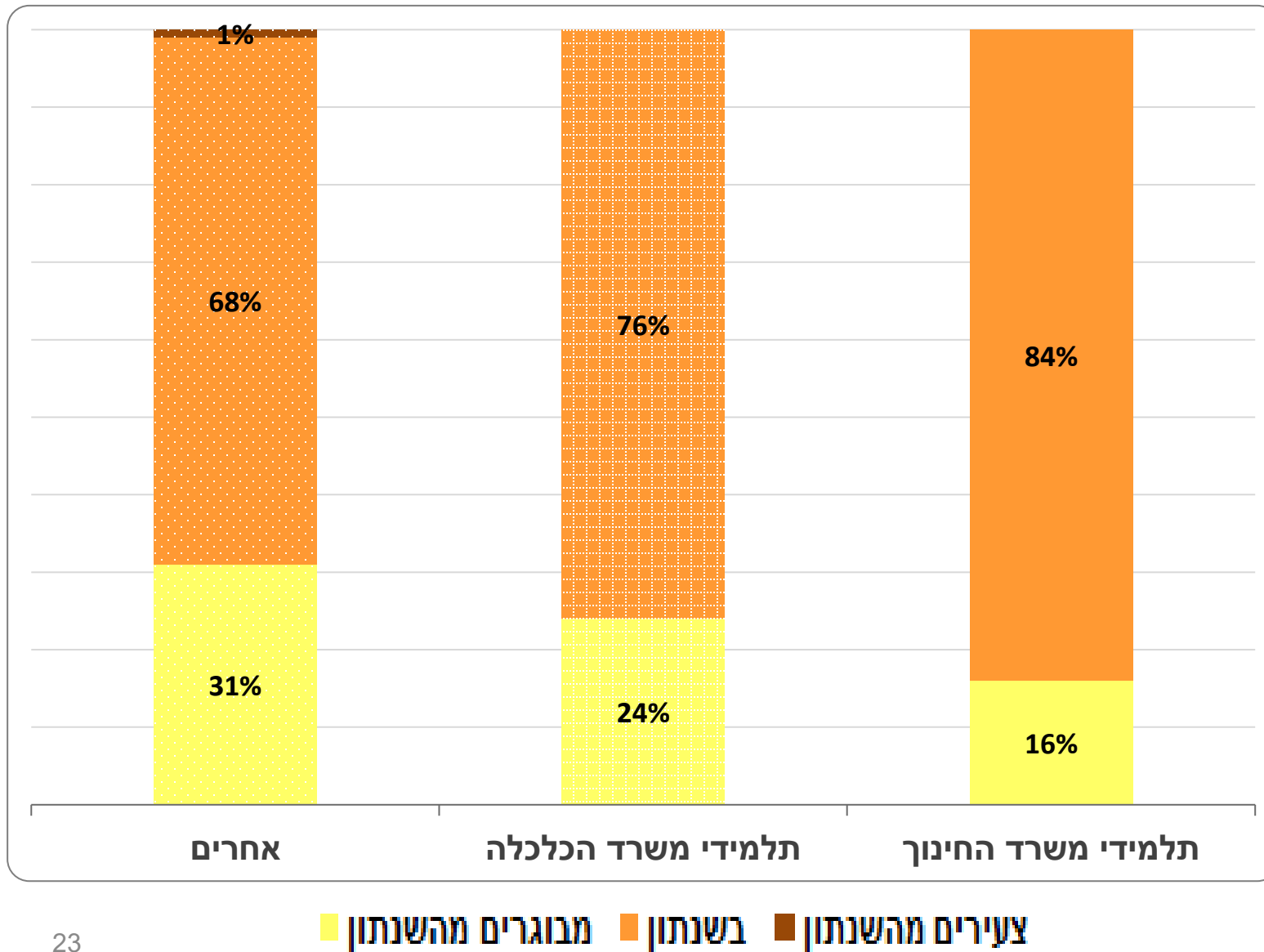

דלקרי ערקית:

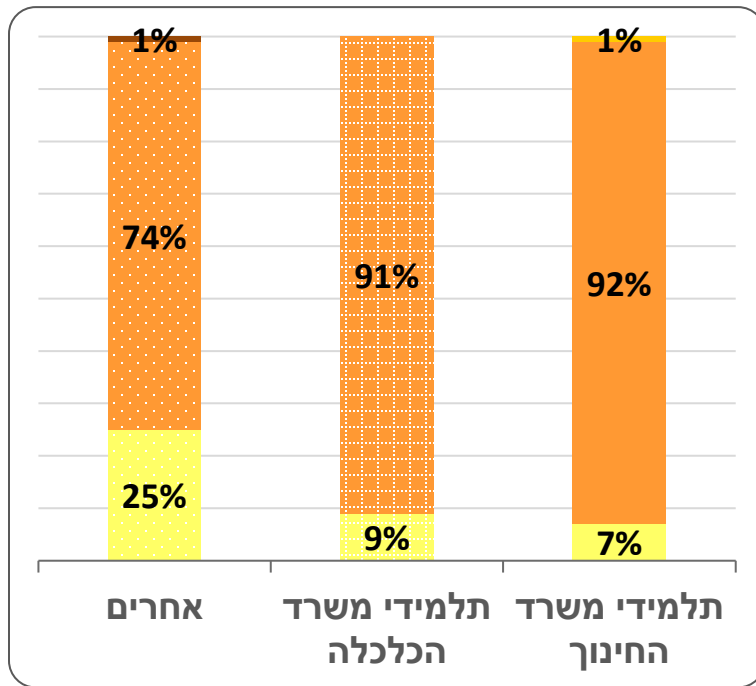
■ גבוה ■ בינוני ■ נמוך

מאפיינים דמוגרפיים בכיתה ח' התפלגות תלמידים לפי גיל

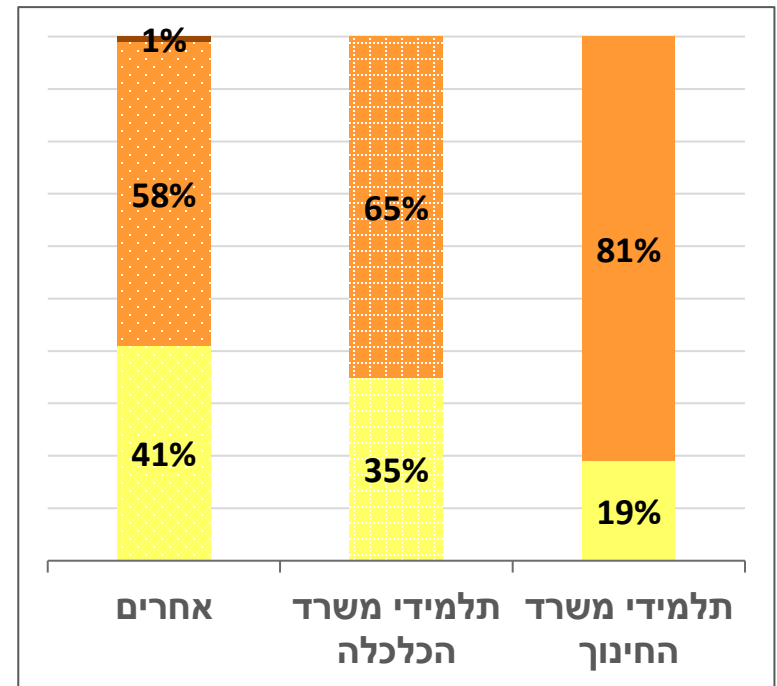

מאפיינים דמוגרפיים בכיתה ח' התפלגות תלמידים לפי מגזר-שפה וגיל

דלקרי ערבית:

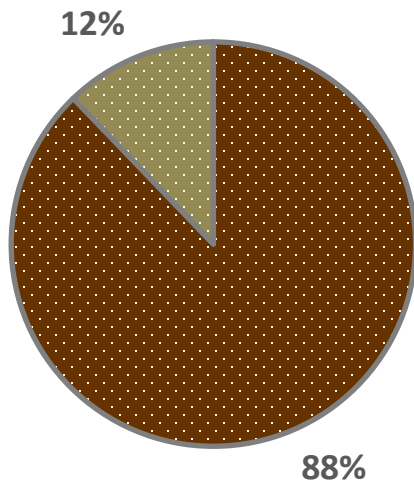
דלקרי עברית:

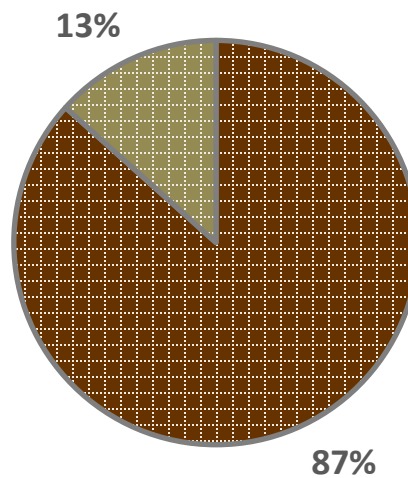
צעירים מהשנתון בשנתון מבוגרים מהשנתון

מאפיינים דמוגרפיים בכיתה ח' התפלגות תלמידים לפי סוג כיתה

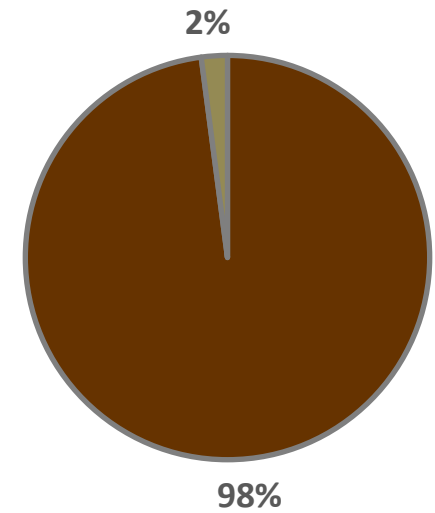
'אחרים'

תלמידי משרד הכלכלה

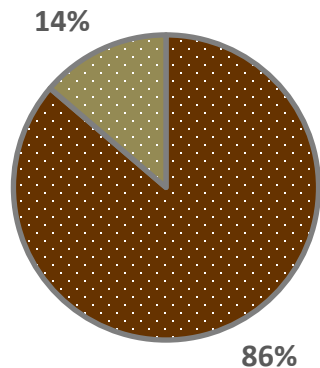
תלמידי משרד החינוך

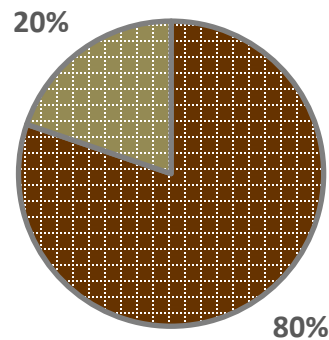
■ כיתות רגילות ■ כיתות חינוך מיוחד

מאפיינים דמוגרפיים בכיתה ח' התפלגות תלמידים לפי מגזר-שפה וסוג כיתה

'אחרים'

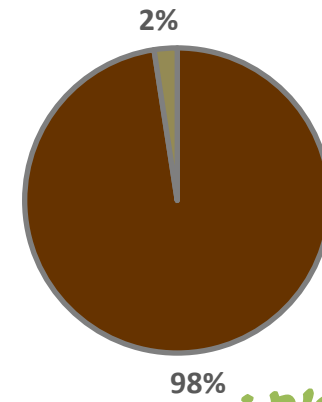

תלמידי משרד הכלכלה

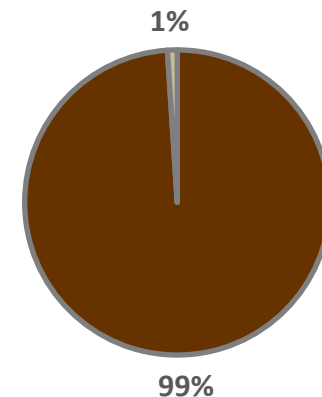
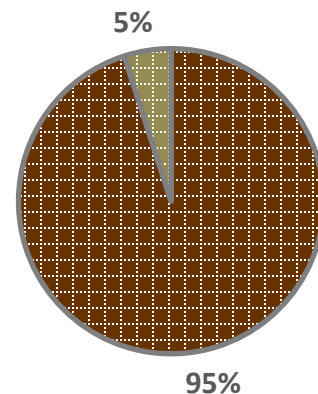
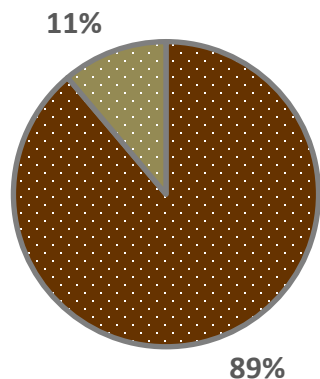

תלמידי משרד החינוך

דוברי ערבית:

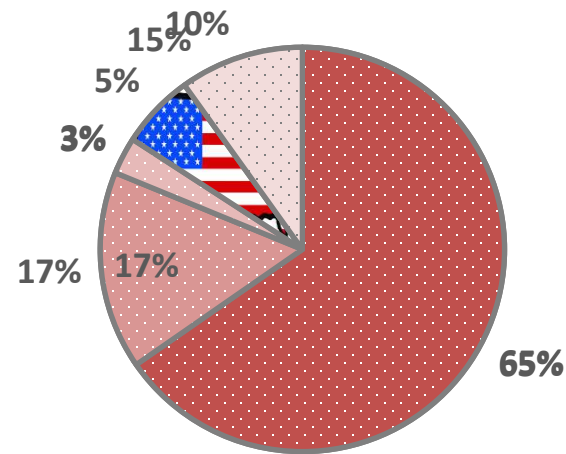
דוברי ערבית:

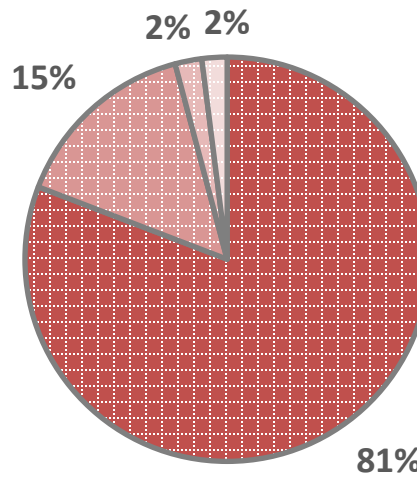
כיתות רגילות ■ כיתות חינוך מיוחד ■

מאפיינים דמוגרפיים בכיתה ח' התפלגות תלמידים לפי ארץ לידה (דוברי עברית)

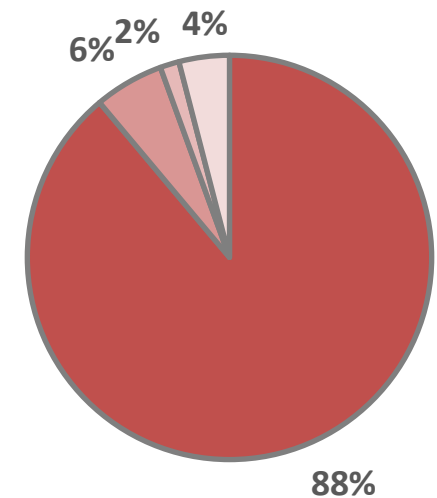
'אחרים'

תלמידי משרד הכלכלה

תלמידי משרד החינוך

■ ישראל ■ ברית המועצות ■ אתיופיה ■ אחר

לאוכלוסיית התלמידים העוברים ללמוד בחטיבה העליונה בבתי ספר של משרד הכלכלה מאפיינים דמוגרפיים ייחודיים.

בהשוואה לתלמידי משרד החינוך נמצא כי בקרב תלמידי משרד הכלכלה שיעור גבוה יותר של –

- תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית
- תלמידים בנים
- תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך
- תלמידים שלא נולדו בישראל (בקרב דוברי עברית)
- תלמידים הלומדים בכיתות חינוך מיוחד
- תלמידים מבוגרים מהשנתון

האם קיימים הבדלים בין קבוצות התלמידים בהישגים הלימודיים, במוטיבציה ללמידה, ובעמדות ותפיסות אישיות כלפי בית הספר, כפי שבאים לידי ביטוי במדדי המיצ"ב בחטיבת הביניים?

(קצת) רקע על המיצ"ב

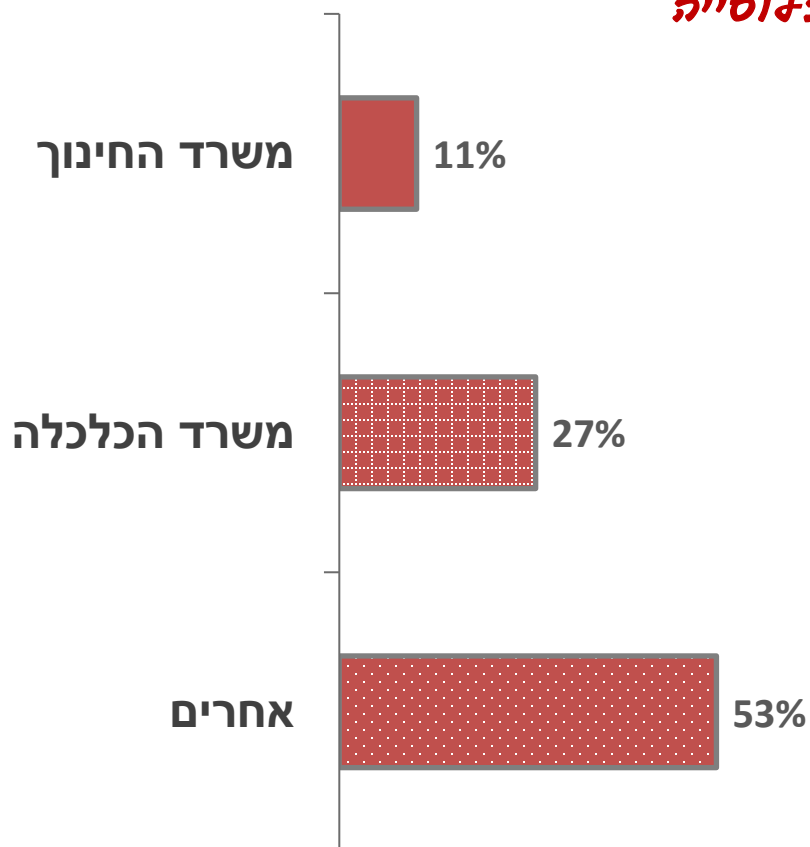
- מבחני ההישגים במיצ"ב נועדו לבחון באיזו מידה עומדים תלמידי בית-הספר היסודי וחטיבת הביניים ברמת הדרישות המצופה על פי תכנית הלימודים בארבעת מקצועות הליבה: אנגלית, מדעים, מתמטיקה ושפת אם.
- סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית במיצ"ב נועדו לספק תמונת מצב מפורטת בנוגע להיבטים שונים של האקלים החברתי והתהליכים הפדגוגיים בבתי הספר.
- על פי מחזוריות המיצ"ב בשנים תשס"ז – תשע"ד חולקו בתי הספר היסודיים וחטיבות הביניים לארבעה אשכולות, כאשר כל אשכול מהווה מדגם ארצי מייצג של בתי הספר בארץ.
- בכל שנה נבחנו במבחני המיצ"ב החיצוני שני אשכולות – אשכול אחד במדעים ואנגלית ואשכול שני בשפת-אם (עברית או ערבית) ומתמטיקה.
- סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית הועברו לשני אשכולות שנבחנו במיצ"ב החיצוני.
- לפיכך, האוכלוסייה אליה נתייחס בחלק זה מצטמצמת במחצית בערך וכוללת את אוכלוסיית התלמידים אשר למדו בזוג אשכולות המיצ"ב שהשתתפו בשנת תשס"ח ושהשתתפו במיצ"ב בפועל.

שיעור (אי) השתתפות תלמידים במבחני המיצ"ב - כלל האוכלוסייה

שיעור התלמידים שלא השתתפו במבחני המיצ"ב בכיתה ח'

כלל האוכלוסייה

מספר תלמידים (אשכולות ב' ו-ד')	
42,729	משרד החינוך
1,499	משרד הכלכלה
1,317	'אחרים'

*לצורך חישוב שיעורי ההשתתפות, מספר התלמידים המשתתפים חושב על סמך כלל הנבחים בפועל במקצועות מתמטיקה ומדעים ומספר התלמידים שהיו צריכים להשתתף במיצ"ב חושב על פי מספר התלמידים הלומדים בכיתות ח' בבתי ספר המשתייכים לאשכולות ב' ו-ד' (לפי הרישום במצבת התלמידים) ולומדים בכיתות רגילות בבתי ספר רגילים.

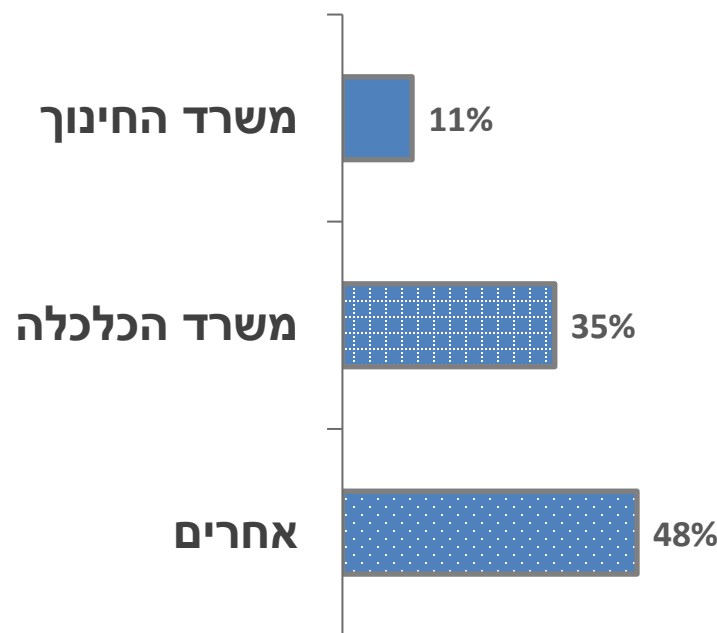
שיעור (אי) השתתפות תלמידים במבחני המיצ"ב

מגזר-שפה

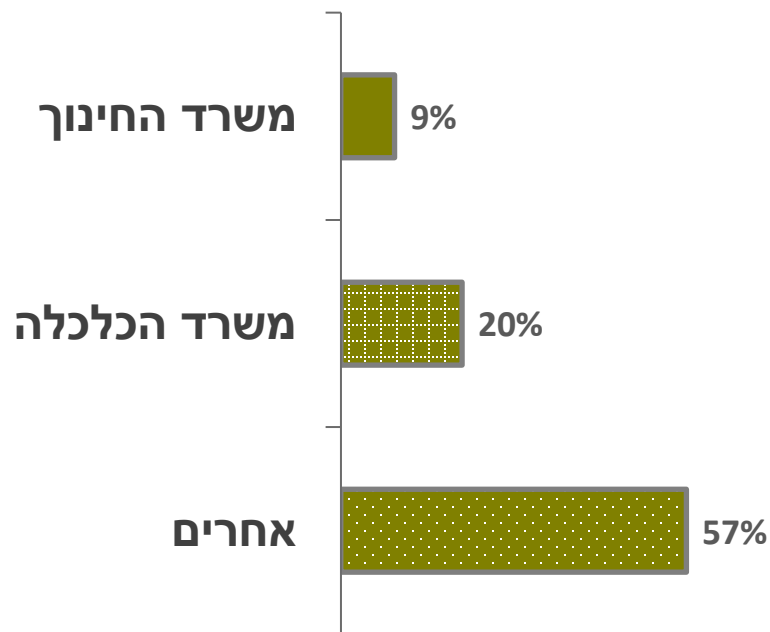

שיעור התלמידים שלא השתתפו במבחני המיצ"ב בכיתה ח'

ד/ארי עברית:

ד/ארי עברית:

נבחני המיצ"ב

 הניתוחים שיוצגו להלן מבוססים על התלמידים שנבחנו בפועל במבחני המיצ"ב

דהיינו,

- משרד החינוך: כ-90% מהתלמידים
- משרד הכלכלה: כ-70% מהתלמידים
- אחרים: כ-45% מהתלמידים

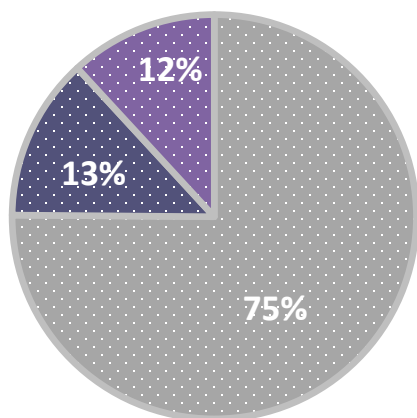
תלמידים אלה הם תלמידים בעלי מאפיינים לימודיים חזקים יותר בהשוואה לתלמידים אשר לא השתתפו במבחני המיצ"ב. לכן, בפירוש הנתונים והממצאים יש לקחת זאת בחשבון, במיוחד בהתייחס לתלמידי משרד הכלכלה ותלמידים בקבוצת ה'אחרים' שם שיעור אי השתתפותם במיצ"ב בכיתה ח' הוא יחסית גבוה

התפלגות צרכים מיוחדים לפי מבחני המיצ"ב

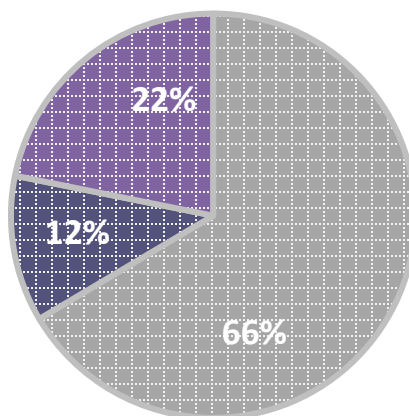
כלל התלמידים

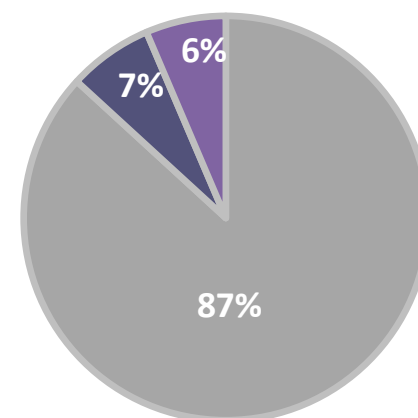
'אחרים'

תלמידי משרד הכלכלה

תלמידי משרד החינוך

■ רגילים ■ לקויי למידה ■ משולבים

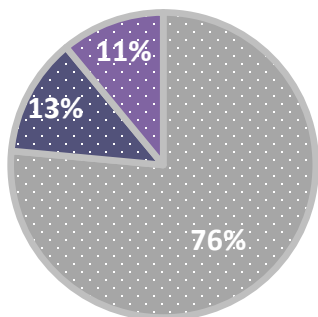
*חישוב התפלגות התלמידים נעשה על סמך התלמידים שנבחנו בתחומי הדעת מדעים ומתמטיקה

התפלגות צרכים מיוחדים לפי מבחני המיצ"ב

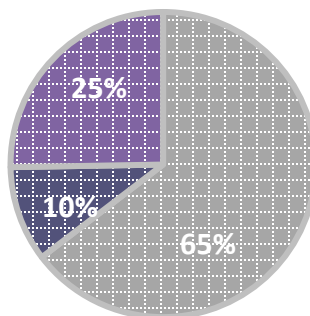
מגזר-שפה

'אחרים'

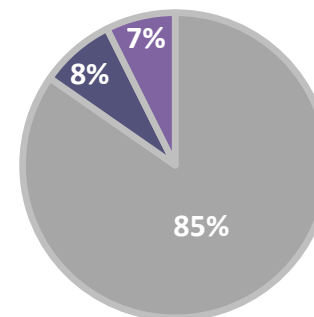

תלמידי משרד הכלכלה

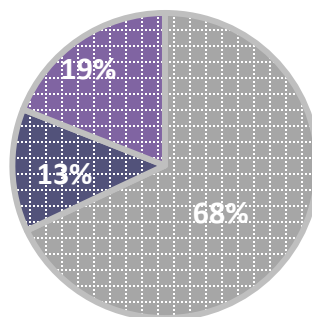
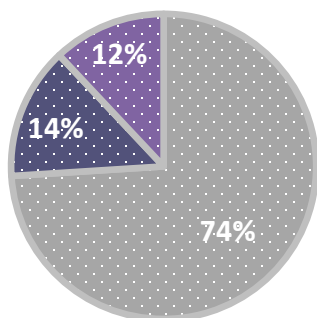
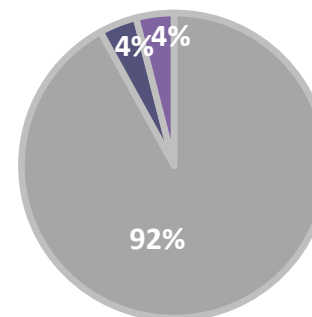

תלמידי משרד החינוך

ד/קרי עברית:

ד/קרי ערבית:

■ רגילים ■ לקויי למידה ■ משולבים

הישגים במבחני המיצ"ב: מדעים ואנגלית

דוקרי ערבית

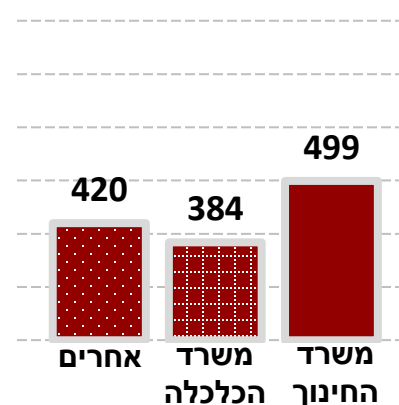
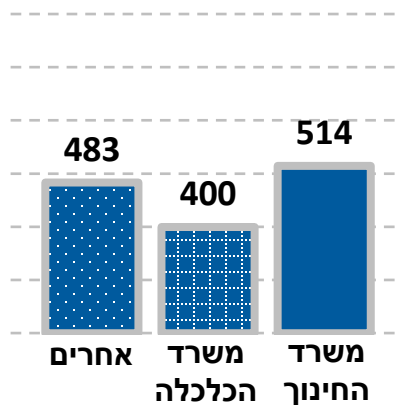
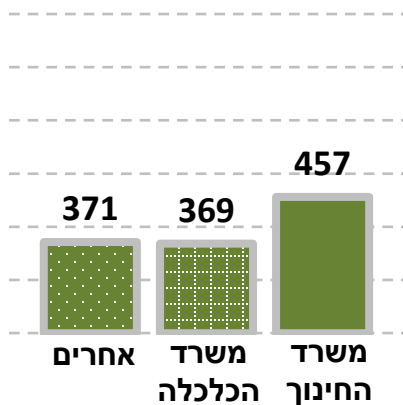
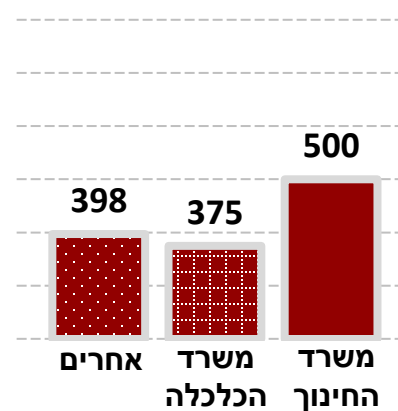
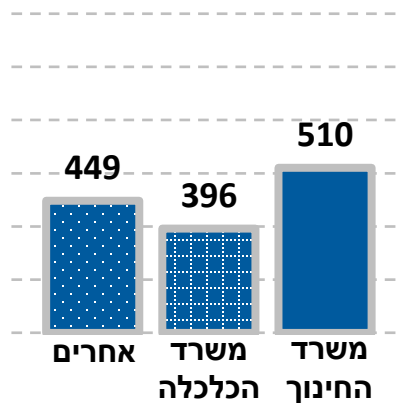
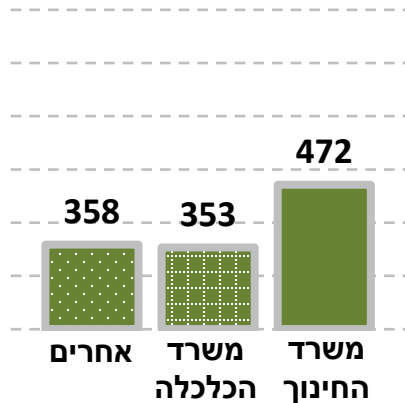
דוקרי עברית

כלל האוכלוסייה

מדעים

אנגלית

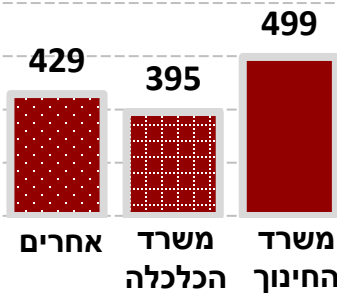
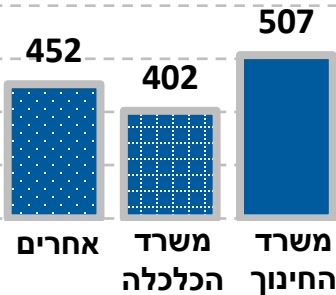
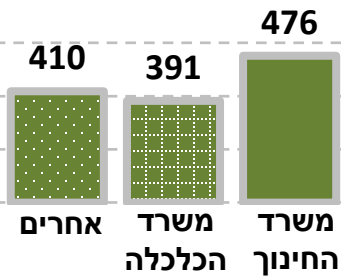
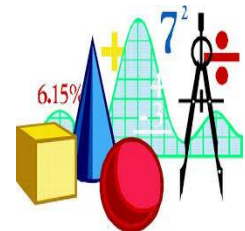
הישגים במבחני המיצ"ב: מתמטיקה ושפת-אם

דוקרי ערבית

דוקרי עברית

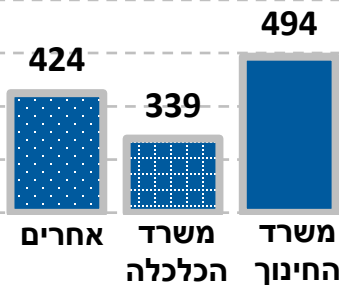
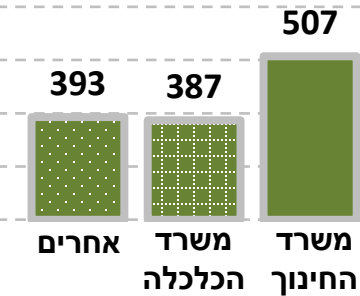
כלל האוכלוסייה

מתמטיקה

שפת-אם

לשגה

עמדות תלמידים בסקרי האקלים במיצ"ב

עמדות התלמידים בנושאים חברתיים ופדגוגיים נבחנו מתוך סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית המועברים במיצ"ב, וזאת בשבעה מדדים הקשורים לתחושותיהם -

🕒 תחושה כללית חיובית כלפי בית הספר

🕒 יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים

🕒 ציפיות מורים מתלמידים להתקדמות בלימודים ואמונה ביכולותיהם

🕒 תחושת המסוגלות של התלמידים

🕒 מעורבות באירועי אלימות

🕒 פגיעה של מורים בתלמידים

🕒 העדר מוטיבציה ללמידה בקרב התלמידים

עמדות תלמידים בסקרי האקלים במיצ"ב

- בכל המדדים למעט "מעורבות באירועי אלימות" ו"פגיעה של מורים בתלמידים", התבקשו התלמידים לציין באיזה מידה הם מסכימים עם הנאמר בהיגדי המדד, על סולם בן חמש דרגות הנע מ"מאוד לא מסכים" ועד "מסכים מאוד". התלמידים שציינו את שני הערכים הגבוהים ביותר "מסכים" ו"מסכים מאוד" סווגו כמסכימים עם ההיגד.
- במדדים "מעורבות באירועי אלימות" ו-"פגיעה של מורים בתלמידים" התבקשו התלמידים לדווח באיזו שכיחות התרחשו בחודש שקדם למילוי השאלון: "אף פעם" "פעם או פעמיים" או "שלוש פעמים ויותר". תלמידים שציינו את אחד משני הערכים הגבוהים "פעם או פעמיים" או "שלוש פעמים או יותר" סווגו כמדווחים על האירוע המתואר.
- המדד המסכם הוא אחוז ההיגדים עמם התלמיד הסכים או דיווח מתוך כלל ההיגדים המרכיבים את המדד.

עמדות תלמידים בסקרי האקלים במיצ"ב

תחושה כללית חיובית כלפי בית הספר

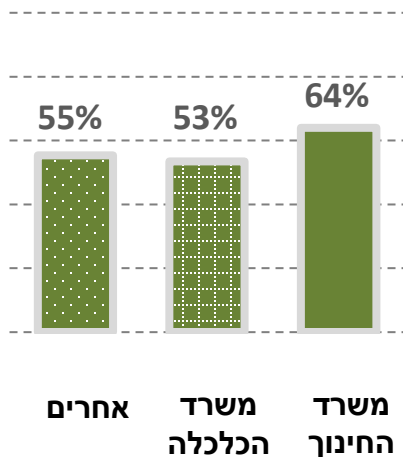
- גם אילו הייתי יכול, לא הייתי עובר לבית ספר אחר
- אני אוהב להיות בבית הספר
- טוב לי בבית הספר

יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים

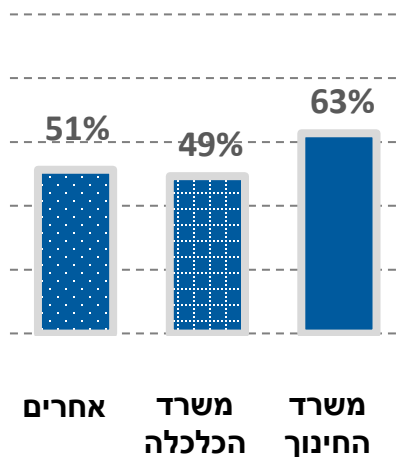
- יש לי יחסים קרובים וטובים עם רוב המורים שלי
- כשעצוב לי או כשרע לי, אני מרגיש נוח לדבר על זה עם מישהו מהמורים שלי
- לרוב המורים אכפת ממני וממה שקורה לי, ולא רק בקשר ללימודים
- לרוב המורים חשוב מאוד לדעת איך אני מרגיש בבית הספר ובכלל

עמדות תלמידים בסקרי האקלים במיצ"ב

דאָרף אַרביט

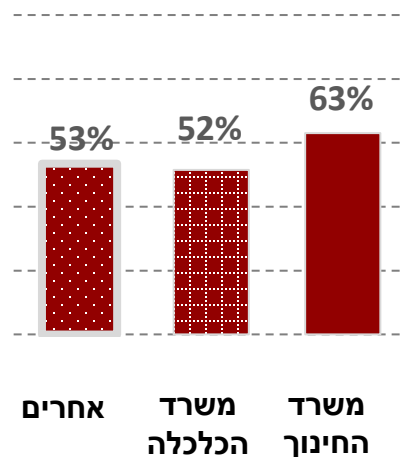

דאָרף אַרביט

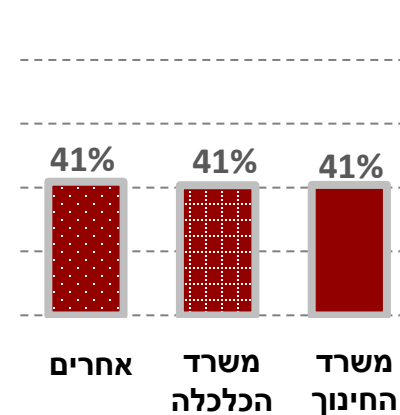
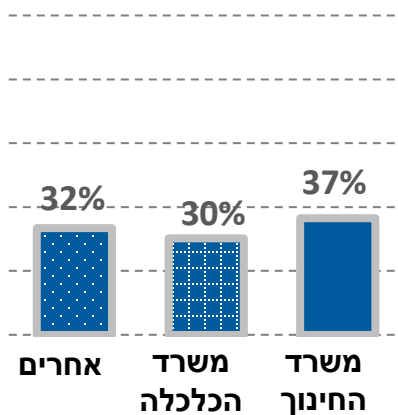
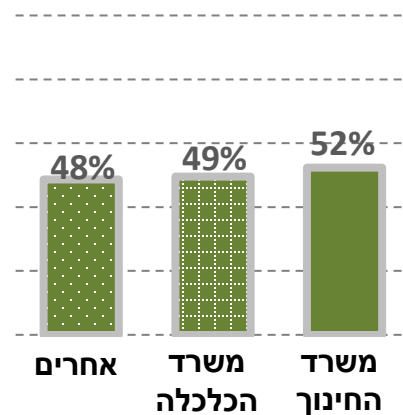

כלל האוכלוסייה

תחושה כללית חיובית כלפי בית הספר

יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים

עמדות תלמידים בסקרי האקלים במיצ"ב

ציפיות המורים מתלמידיהם להתקדמות בלימודים ואמונה ביכולותיהם

"רוב המורים..."

- ❶ מצפים מכל תלמיד להתאמץ בלימודים
- ❷ מצפים מכל תלמיד לשפר את ההישגים שלו בלימודים
- ❸ מצפים מכל תלמיד להשקיע הרבה בלימודים
- ❹ נותנים לי הרגשה שאני יכול להצליח בלימודים
- ❺ מאמינים ביכולת שלי להצליח

תחושת המסוגלות הלימודית של התלמידים

- ❶ כאשר אני רוצה, אני יכול להצליח בלימודים
- ❷ כשאני מחליט ללמוד משהו קשה, אני מסוגל לעשות זאת
- ❸ אם אני רוצה, אני יכול להצליח במשימות שונות כמו מבחן או עבודה

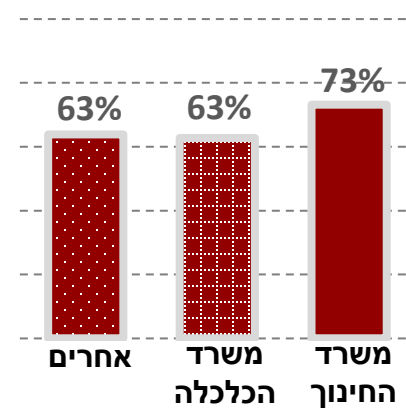
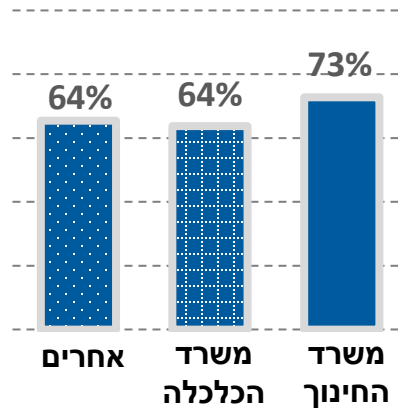
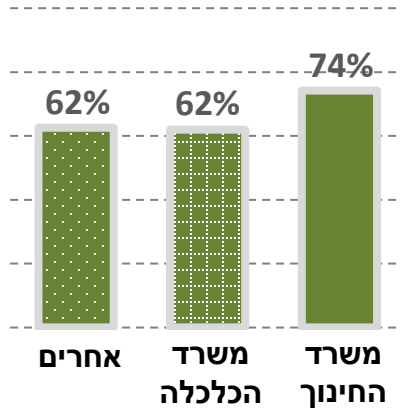
עמדות תלמידים בסקרי האקלים במיצ"ב

דוברי ערבית

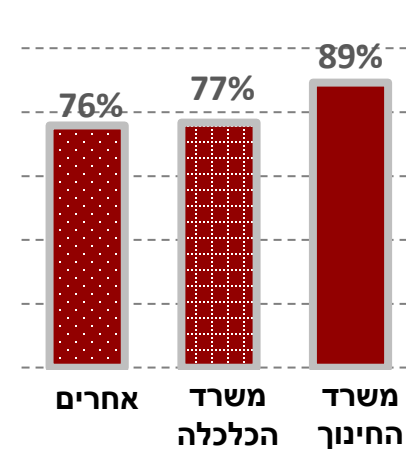
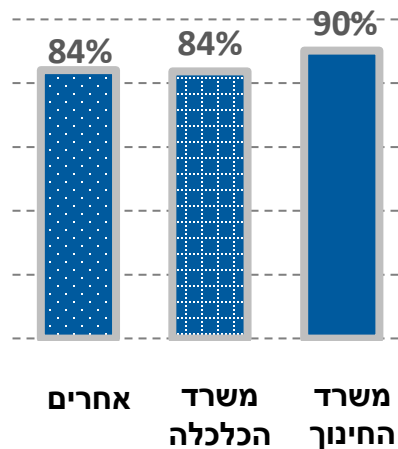
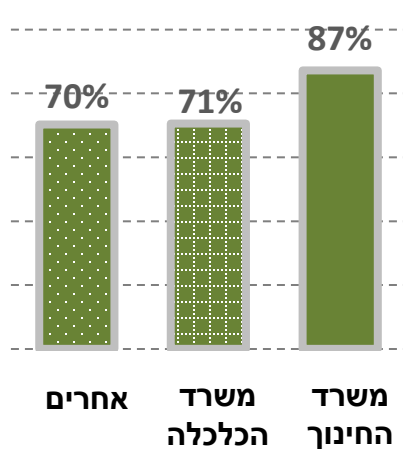
דוברי עברית

כלל האוכלוסייה

ציפיות המורים מתלמידיהם להתקדמות בלימודים ואמונה ביכולותיהם

תחושת המסוגלות הלימודית של התלמידים

עמדות תלמידים בסקרי האקלים במיצ"ב

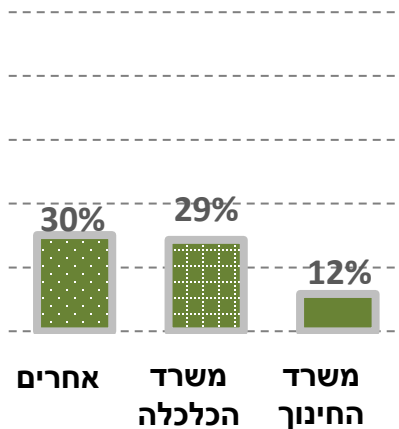
היעדר מוטיבציה ללמידה בקרב התלמידים

הלימודים בכלל לא חשובים לי

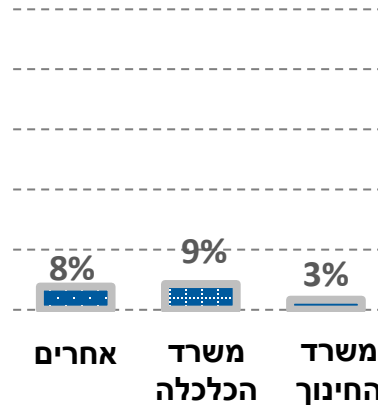
אני בכלל לא מנסה להצליח בלימודים

אני בכלל לא משקיע בלימודים

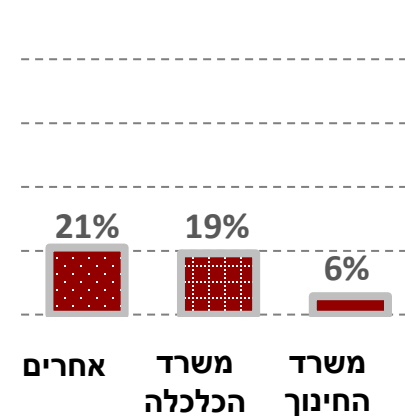
דאורי ערבית

דאורי עברית

כלל האוכלוסייה

עמדות תלמידים בסקרי האקלים במיצ"ב

מעורבות באירועי אלימות

"בחודש האחרון..."

- Ⓢ קיבלתי מכה או בעיטה או אגרוף מאחד התלמידים שרצה לפגוע בי
- Ⓢ אחד התלמידים השתמש במקל, באבן, בכיסא או בחפץ אחר כדי לפגוע בי
- Ⓢ מישהו מהתלמידים נתן לי מכות חזקות
- Ⓢ אחד התלמידים איים שיפגע בי בבית הספר או אחרי הלימודים
- Ⓢ מישהו מהתלמידים סחט ממני באיומים כסף, אוכל או דברי ערך
- Ⓢ אחד התלמידים ניסה לשכנע תלמידים אחרים לא לדבר איתי או לא להיות חברים שלי
- Ⓢ אחד התלמידים הפיץ עלי שמועות לא נכונות כדי לפגוע בי (למשל באינטרנט או ברכילות מאחורי הגב)
- Ⓢ הטילו עלי 'חרם': קבוצת תלמידים לא רצתה לדבר או לשחק איתי

פגיעה של מורים בתלמידים

"בחודש האחרון מישהו מהמורים..."

- Ⓢ לעג לי או העליב אותי או השפיל אותי במילים
- Ⓢ תפס אותי ודחף אותי או הכה אותי בכוונה

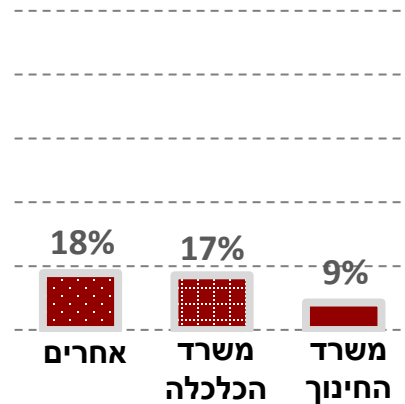
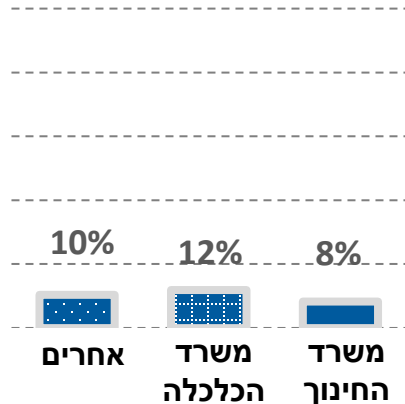
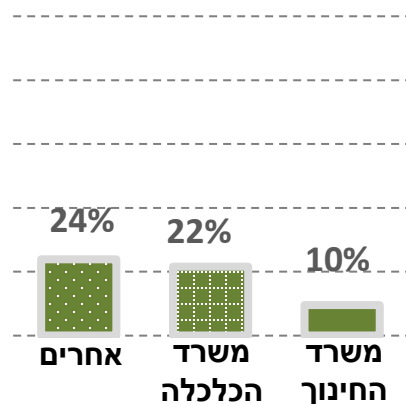
עמדות תלמידים בסקרי האקלים במיצ"ב

דוקרי ערבית

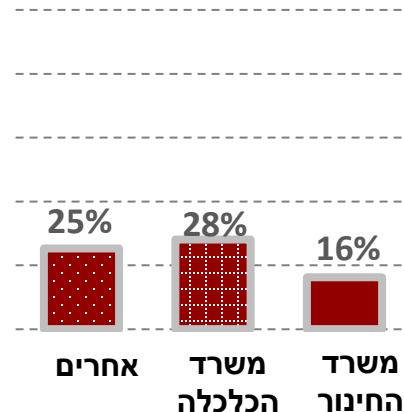
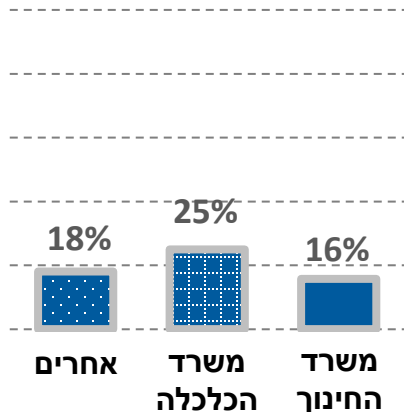
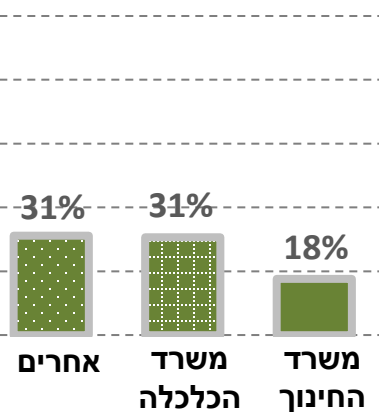
דוקרי עברית

כלל האוכלוסייה

מעורבות באירועי אלימות

פגיעה של מורים בתלמידים

בבחינת מאפייני התלמידים כפי שנמדדו בכיתה ח' במסגרת המיצ"ב עולה כי לאוכלוסיית התלמידים העוברת ללמוד בחטיבה העליונה בבתי ספר של משרד הכלכלה מאפיינים לימודיים ייחודיים

הישגים -

- בכל תחומי הדעת הישגי תלמידי משרד הכלכלה נמוכים בהשוואה להישגי תלמידי משרד החינוך.
- פער גדול במיוחד נמצא בשפת-אם (סטיית תקן ומעלה), תחום חשוב במיוחד שכן הוא מהווה בסיס למרבית תחומי הלימוד בבית הספר.

עמדות תלמידים -

- במדדים המבטאים היבטים חיוביים כלפי בית הספר (כגון תחושה כללית חיובית ותחושת מסוגלות לימודית), שיעור ההסכמה עם המדדים נמוך יותר בקרב תלמידי משרד הכלכלה.
- במדדים המבטאים היבטים שליליים כלפי בית הספר (כגון היעדר מוטיבציה ללימודים וקורבנות באירועי אלימות), שיעור המסכימים עם המדדים גבוה יותר בקרב תלמידי משרד הכלכלה.

האם וכיצד משתני הרקע של תלמידים בחטיבת הביניים
(משתנים דמוגרפיים, הישגים לימודיים ועמדות כלפי בית
הספר) מנבאים מעבר ללימודים בחטיבה העליונה במסגרת
בתי ספר של משרד הכלכלה?

❖ על מנת לבחון אלו מאפיינים מנבאים מעבר ללימודים בחטיבה העליונה הותאם מודל סטטיסטי של רגרסיה לוגיסטית הכולל את המשתנים הבאים:*

○ משתנה מוסבר (תלוי):

• **מסגרת הלימוד של התלמיד בכיתה י'** (משרד הכלכלה או משרד החינוך)

○ משתנים מסבירים (בלתי תלויים):

• **מגזר שפה:** דוברי עברית או דוברי ערבית

• **מגדר:** בן או בת

• **שנתון גיל התלמיד:** גיל תואם את השנתון או גיל שאינו תואם את השנתון

• **צרכים מיוחדים:** תלמידים רגילים, לקויי למידה או משולבים

• **מדד טיפוח אישי**

• **ציון מיצ"ב מתוקנן:** במתמטיקה או במדעים

• **מדדי אקלים וסביבה פדגוגית:** תחושה כללית חיובית כלפי בית הספר; יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים; מעורבות באירועי אלימות; פגיעה של מורים בתלמידים; ציפיות מורים מתלמידים

*בניתוח זה נכללו תלמידים הלומדים בכיתה י' בבתי ספר של משרד החינוך או משרד הכלכלה (ללא קבוצת ה'אחרים') שנבחנו במיצ"ב בכיתות ח' בתחומי הדעת מדעים ומתמטיקה

מתוצאות המודל עולה כי -

המשתנים הבאים מנבאים מעבר לבתי ספר של משרד הכלכלה

- ✓ מגדר
- ✓ ציון במבחן המיצ"ב
- ✓ צרכים מיוחדים
- ✓ מגזר-שפה
- ✓ מדד טיפוח אישי
- ✓ תחושה כללית חיובית כלפי בית הספר
- ✓ מעורבות באירועי אלימות

בהינתן שאר המשתנים במודל, למשתנים הבאים אין תרומה נוספת לניבוי המעבר לבתי ספר של משרד הכלכלה

- ✗ שנתון גיל התלמיד
- ✗ יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים
- ✗ פגיעה של מורים בתלמידים
- ✗ ציפיות מורים מתלמידים

אומדני מנת יחס סיכויים

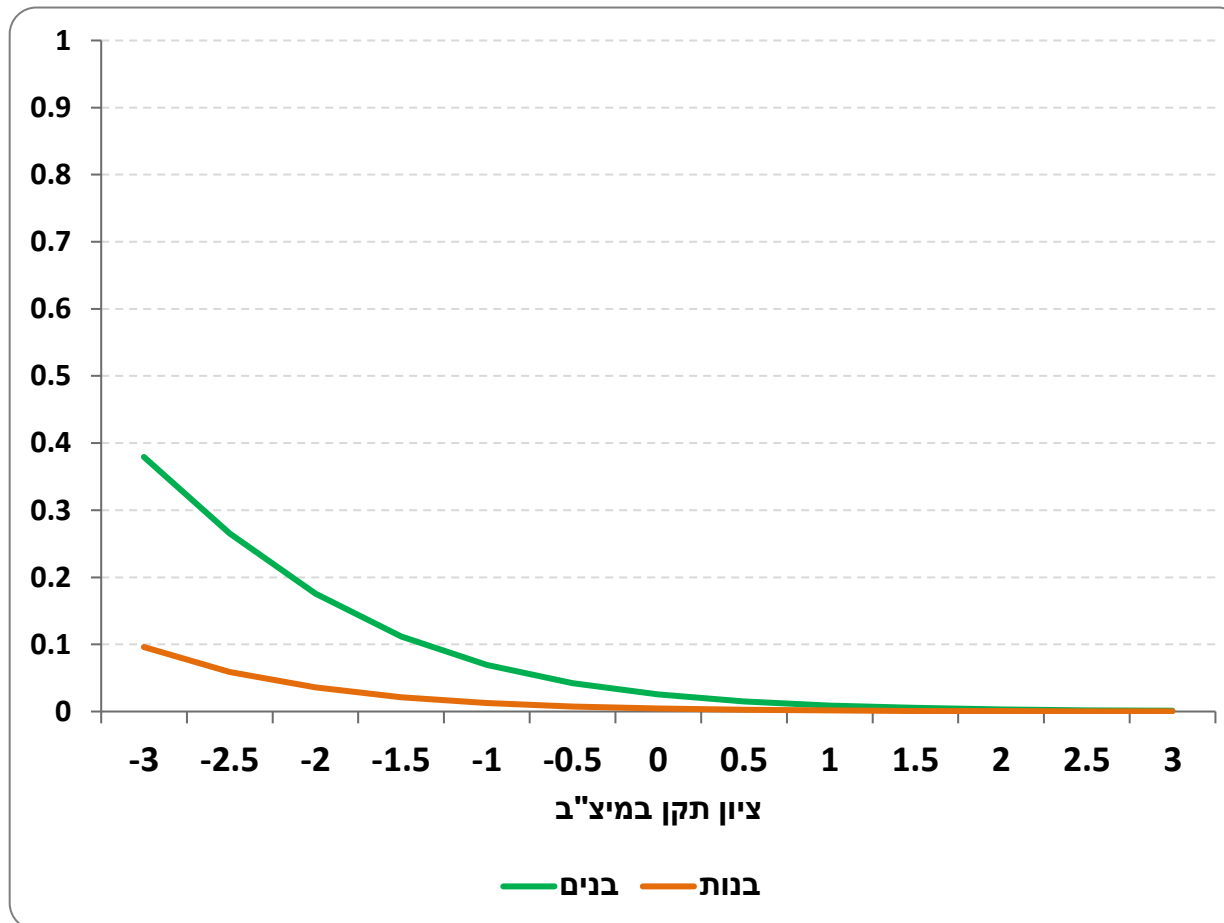
אומדני מנת יחס הסיכויים של תלמידים ללמוד בחטיבה העליונה בבתי ספר של משרד הכלכלה לעומת בתי ספר של משרד החינוך

משתנה	קטגוריה	מנת יחס סיכויים	רווח סמך ברמת מובהקות של 95%
מגזר שפה	דוברי ערבית לעומת דוברי עברית	1.877	(1.595 , 2.208)
צרכים מיוחדים	משולבים לעומת רגילים	2.169	(1.786 , 2.633)
	לקויי למידה לעומת רגילים	1.318	(1.034 , 1.680)
מגדר	בנים לעומת בנות	5.749	(4.688 , 7.050)
מדד טיפוח אישי		1.165	(1.127 , 1.204)
ציון מיצ"ב (מתוקנן)		0.349	(0.316 , 0.384)
תחושה כללית חיובית כלפי בית הספר		0.889	(0.828 , 0.953)
מעורבות באירועי אלימות		1.072	(1.021 , 1.124)

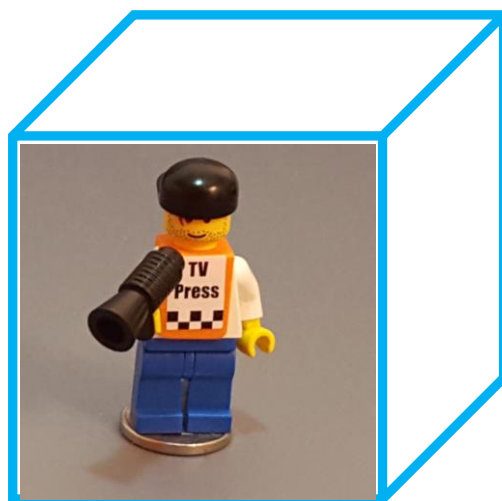
*המודל כולל אפקטים בעלי רמת מובהקות הקטנה מ-0.05

דוגמא:

פרופיל ← מגזר – שפה: דובר ערבית; צרכים מיוחדים: רגיל; מדד טיפוח אישי: 5; תחושה חיובית כללית כלפי בית הספר: 0 (ממוצע); מעורבות באירועי אלימות: 0 (ממוצע)

תום החטיבה העליונה

מה היא תמונת המצב בסיום החטיבה העליונה של
תלמידים הלומדים בבתי ספר של משרד הכלכלה ושל
תלמידים הלומדים במסגרת משרד החינוך מבחינת
התמדה ללימודים וזכאות לתעודה?

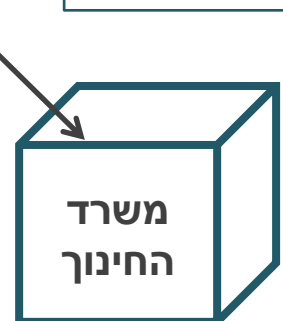
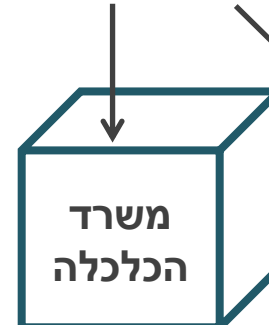
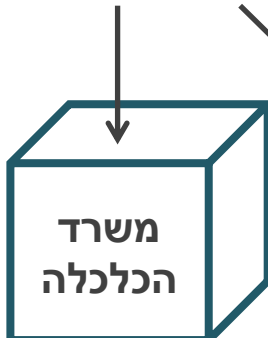
תלמידי כיתה י'

תש"ע

תלמידי כיתה י"ב

תשע"ב

התפלגות תלמידים לפי מסגרת לימוד

מסגרת לימוד בכיתה י'	מסגרת לימוד בכיתה י"ב	N	%
משרד החינוך	משרד החינוך	80,561	95%
	משרד הכלכלה	262	0%
	לא התמידו	3,946	5%
	סך הכול	84,769	100%
משרד הכלכלה	משרד החינוך	175	6%
	משרד הכלכלה	1,960	67%
	לא התמידו	774	27%
	סך הכול	2,909	100%

- 4% דוברי עברית
- 6% דוברי ערבית
- 6% בנים
- 3% בנות

- 28% דוברי עברית
- 24% דוברי ערבית
- 26% בנים
- 31% בנות

הנתונים המוצגים מתייחסים לאוכלוסיית מחקר זה (על מאפייניה השונים), ואינם בהכרח מצטלבים עם הסטטיסטיקה הרשמית המפורסמת בהקשר של התמדה וזכאות לבגרות

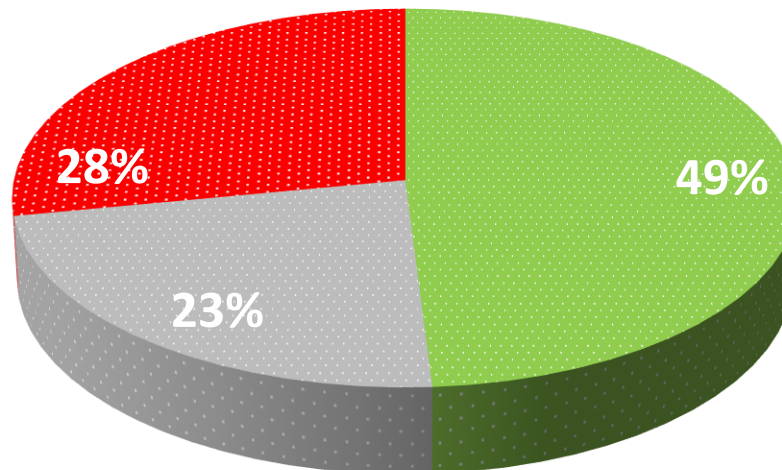
זכאות לתעודה – משרד הכלכלה

- תלמידי משרד הכלכלה יכולים להיות זכאים בסיום הלימודים לתעודת גמר ותעודה מקצועית (תעודת מקצוע או תעודת אישור למקצוע).
- תעודת גמר היא תעודה המאשרת כי התלמיד סיים מסלול הכשרה מקצועית ועמד בהצלחה בכל המבחנים והדרישות שנקבעו על ידי היחידה לתוכניות לימודים ויחידת הבחינות ובפרט אם עבר בהצלחה את בחינות הגמר במתמטיקה, שפת-אם, אזרחות ומגמה.
- במקצועות המסווגים בחוק, ניתנת לתלמידים תעודת מקצוע. תעודה זו היא תעודה הניתנת לתלמיד שסיים תקופת חניכות במסגרתה עבר שיעורים עיוניים, התנסה בעבודה מעשית ועמד בהצלחה בבחינות החיצוניות.
- במקצועות שאינם מסווגים בחוק ניתנת תעודת אישור למקצוע לתלמיד שעבד ולמד במקצוע. תעודה זו ניתנת לתלמידים אשר עמדו בהצלחה בבחינות החיצוניות והמעשיות.

התמדה וזכאות לתעודה – משרד הכלכלה

התפלגות כלל תלמידי אוכלוסיית המחקר שלמדו במשרד הכלכלה בכיתה י'
לפי התמדה בלימודים וזכאות לתעודה מקצועית ותעודת גמר*

■ זכאים ■ התמידו ולא זכאים ■ לא התמידו

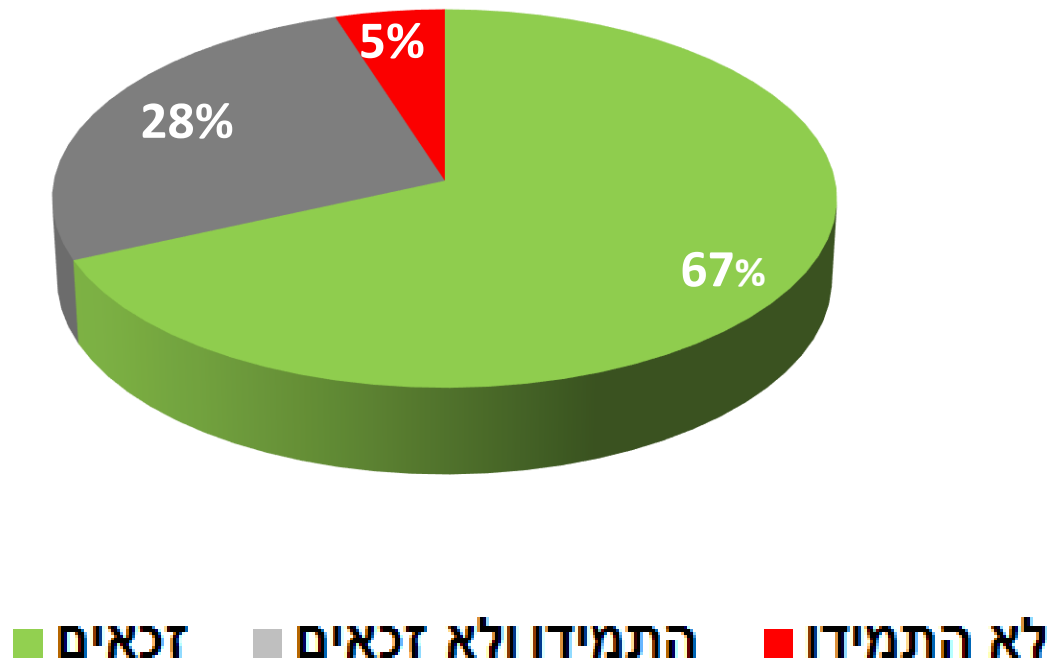
* לצורך חישוב ההתפלגות לא נלקחו בחשבון תלמידים שעברו מסגרת לימוד בכיתה י"א או י"ב

זכאות לתעודה – משרד החינוך

- תלמידי משרד החינוך יכולים להיות זכאים בסיום הלימודים לתעודת בגרות או לתעודת גמר.
- לתעודת בגרות זכאי תלמיד אשר מילא את הדרישות הלימודיות בהצלחה בבחינות הבגרות. דהיינו, נבחן בהיקף של 20 יחידות לימוד לפחות במקצועות השונים, ובכללם בשבעה מקצועות חובה, מקצוע בחירה מאשכול המקצועות 'תרבות עולם', ובמקצוע בחירה אחד לכל הפחות.
- תלמידים אשר לא מילאו את הדרישות בבחינות הבגרות אך נגשו לשאלון אחד לפחות וסיימו 12 שנות לימוד, זכאים לתעודת גמר.

התמדה וזכאות לתעודה – משרד החינוך

התפלגות כלל תלמידי אוכלוסיית המחקר שלמדו במשרד החינוך בכיתה י'
לפי התמדה בלימודים וזכאות לתעודת בגרות*

*לצורך חישוב ההתפלגות לא נלקחו בחשבון תלמידים שעברו מסגרת לימוד בכיתה י"א או י"ב

ניתוח השוואתי – קבוצת הדומים

- כפי שראינו קודם לכן, קיים שוני רב במאפייני התלמידים הלומדים בבתי ספר של משרד הכלכלה בהשוואה למאפייני כלל התלמידים הלומדים במשרד החינוך.
- ההנחה היא כי להבדלים הללו יכולה להיות השפעה על תמונת המצב של התלמידים, בכל אחת ממסגרות הלימוד, בסוף החטיבה העליונה.
- על מנת 'לפקח ככל הניתן על ההבדלים במשתני הרקע, וליצור, ככל האפשר שתי קבוצות דומות במאפיינים נעשה שימוש בשיטה הסטטיסטית של Propensity Score Matching (PSM).
- השיטה מבוססת על רגרסיה לוגיסטית (בדומה לזו שהוצגה). סה"כ זוגו 964 תלמידי משרד הכלכלה ל-964 תלמידים דומים במשרד החינוך.

ניתוח השוואתי – קבוצת הדומים

! חשוב להזכיר כי התלמידים שנכללו בתהליך הזיווג הם תלמידים שהשתתפו במבחני המיצ"ב בכיתות אשר בעלי מאפיינים לימודיים חזקים יותר בהשוואה לתלמידים שלא השתתפו במיצ"ב (בעיקר בקרב משרד הכלכלה). אולם, יש חשיבות רבה לכך שהזיווג יכלול הישגי תלמידים ולא רק משתנים דמוגרפיים וחברתיים.

התפלגות תלמידים לפי מסגרת לימוד

קבוצת הדומים

מסגרת לימוד בכיתה י'	מסגרת לימוד בכיתה י"ב	N	%
משרד החינוך קבוצת הדומים	משרד החינוך	865	90%
	משרד הכלכלה	12	1%
	לא התמידו	87	9%
	סך הכול	964	100%
משרד הכלכלה	משרד החינוך	52	5%
	משרד הכלכלה	726	76%
	לא התמידו	186	19%
	סך הכול	964	100%

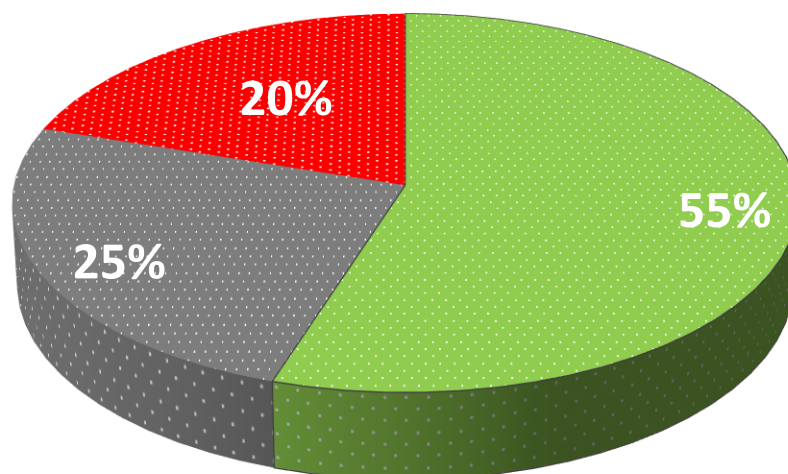
- 7% דוברי עברית
- 11% דוברי ערבית
- 9% בנים
- 10% בנות
- 8% רגילים
- 8% לקויי למידה
- 14% משולבים

- 19% דוברי עברית
- 20% דוברי ערבית
- 19% בנים
- 24% בנות
- 19% רגילים
- 15% לקויי למידה
- 21% משולבים

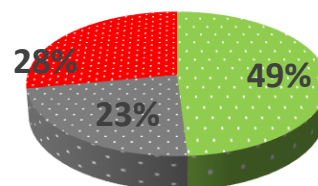
התמדה בלימודים וזכאות לתעודה משרד הכלכלה קבוצת הדומים

התפלגות התלמידים בקבוצת הדומים שלמדו במשרד הכלכלה בכיתה י' לפי התמדה בלימודים וזכאות לתעודה מקצועית ותעודת גמר

■ זכאים ■ התמידו ולא זכאים ■ לא התמידו

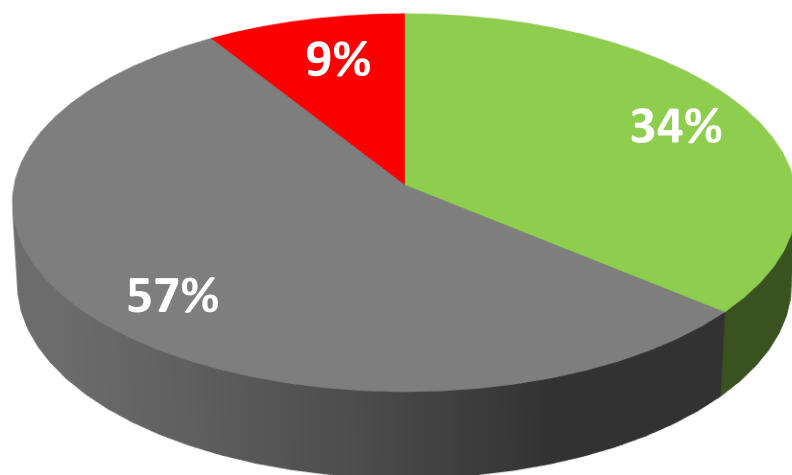
כלל תלמידי אוכלוסיית המחקר -
משרד הכלכלה

התמדה בלימודים וזכאות לתעודה

משרד החינוך קבוצת הדומים

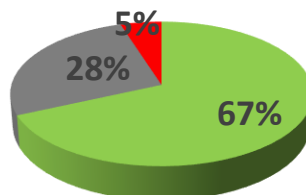
התפלגות התלמידים בקבוצת הדומים שלמדו במשרד החינוך בכיתה י' לפי התמדה בלימודים וזכאות לתעודת בגרות

■ זכאים ■ התמידו ולא זכאים ■ לא התמידו

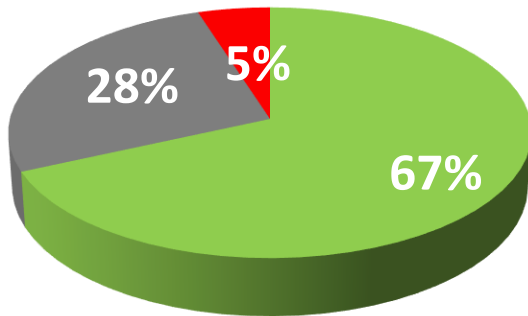
כלל תלמידי אוכלוסיית המחקר -

משרד החינוך

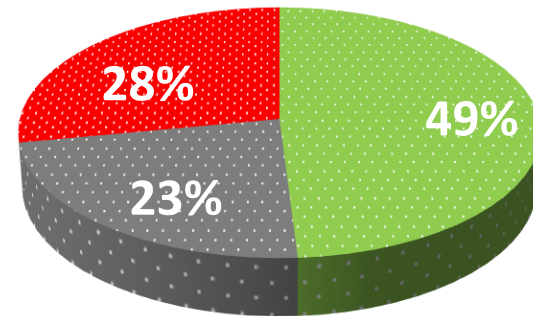
משרד החינוך

כלל תלמידי אוכלוסיית המחקר

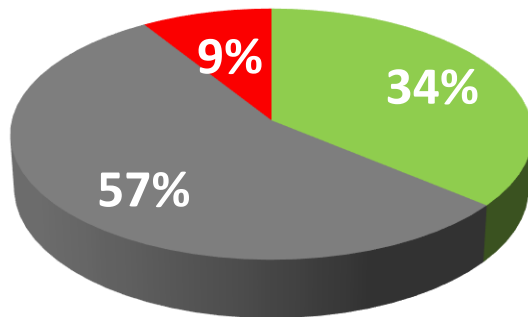

משרד הכלכלה

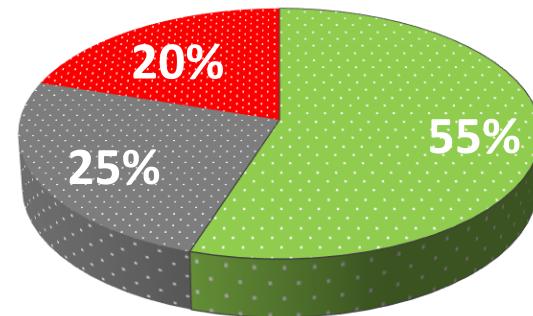
כלל תלמידי אוכלוסיית המחקר

קבוצת הדומים

קבוצת הדומים

■ זכאים ■ התמידו ולא זכאים ■ לא התמידו

התמדה בלימודים וזכאות לתעודה - סיכום

בבחינת מצב התלמידים בתום החטיבה העליונה באשר להתמדה בלימודים עולה –

➤ קיימים הבדלים ביחס להתמדה בלימודים בין תלמידים שלמדו במשרד הכלכלה ובין תלמידים שלמדו במשרד החינוך

- מעט יותר מרבע מתלמידי משרד הכלכלה לא התמידו בלימודיהם לעומת 5% מתלמידי משרד החינוך

➤ גם כאשר ההשוואה נעשית בין קבוצות תלמידים הדומים במאפייניהם (קבוצת הדומים) קיימים הבדלים בשיעורי ההתמדה

- כחמישית מתלמידי משרד הכלכלה בקבוצת הדומים לא התמידו בלימודיהם לעומת כעשירית מתלמידי משרד החינוך

התמדה בלימודים וזכאות לתעודה - סיכום

בבחינת מצב התלמידים בתום החטיבה העליונה באשר
לזכאות לתעודה עולה –

➤ קיימים הבדלים ביחס לזכאות לתעודה בין תלמידים
שלמדו במשרד הכלכלה ובין תלמידים שלמדו במשרד
החינוך

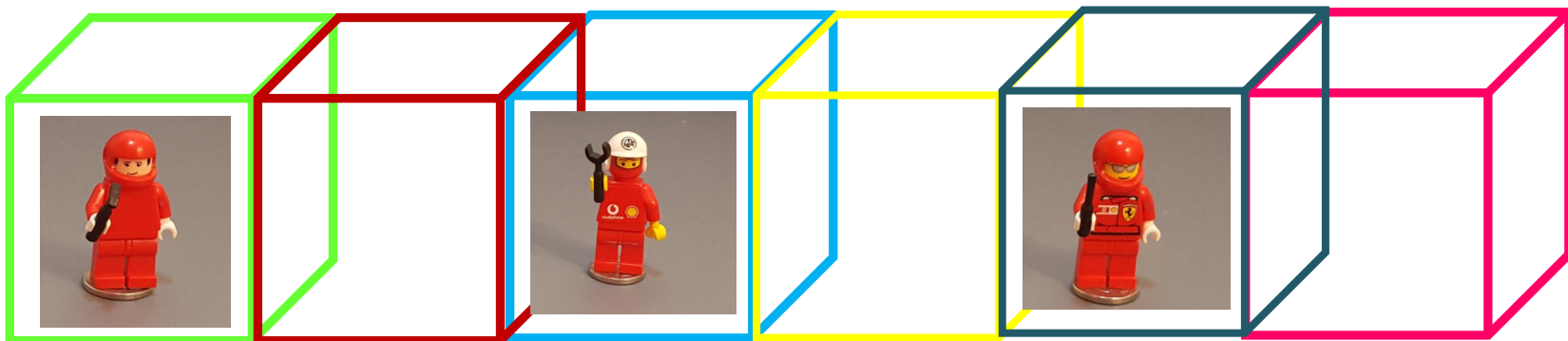
- כמחצית מתלמידי משרד הכלכלה זכאים לתעודת גמר ותעודה
מקצועית ולמעלה משני שלישים מתלמידי משרד החינוך זכאים
לתעודת בגרות

➤ אולם, כשהשוואה נעשית בין קבוצות תלמידים הדומים
במאפייניהם (קבוצת הדומים) המצב מתהפך-

- מעל מחצית מתלמידי משרד הכלכלה שסיימו את לימודיהם
זכאים לתעודת גמר ותעודה מקצועית, ומעל לשליש מתלמידי
משרד החינוך שסיימו את לימודיהם זכאים לתעודת בגרות

! חשוב לזכור כי אופי הלימודים ומהות התעודות והדרישות
לקבלתן שונים מאוד בין שני המשרדים

סיכום הממצאים ודיון

סיכום הממצאים ודיון

○ במחקר זה נבדקו מאפייני תלמידים הלומדים בבתי ספר של משרד הכלכלה בהשוואה לתלמידים הלומדים בבתי ספר של משרד החינוך, בשתי נקודות זמן – האחת, בתחילת הלימודים בחטיבה העליונה והשנייה בתום הלימודים בחטיבה העליונה.

○ בדיקת המאפיינים נעשתה במגוון פרמטרים -

- מאפיינים דמוגרפיים – חברתיים, הישגים לימודים, עמדות ותפיסות אישיות כלפי בית הספר וזאת כפי שנמדדו בחטיבת הביניים
- בתום החטיבה העליונה נבדק נושא ההתמדה בלימודים וזכאות לתעודה

- באשר לנקודת הזמן הראשונה עולה כי לתלמידים העוברים ללמוד בבתי ספר של משרד הכלכלה מאפיינים דמוגרפיים שונים בהשוואה לתלמידי משרד החינוך
- תלמידי משרד הכלכלה מאופיינים ב –
 - שיעור גבוה יותר של דוברי ערבית
 - תלמידים בנים
 - תלמידים מרקע חברתי – כלכלי נמוך
 - תלמידים שלא נולדו בישראל (מבין דוברי עברית)
 - תלמידים שלמדו בכיתות חינוך מיוחד (בבתי ספר רגילים)
 - תלמידים מבוגרים מהשנתון

סיכום הממצאים ודיון

○ כאשר בוחנים את הישגי התלמידים ועמדותיהם כלפי בית הספר מנתוני המיצ"ב בכיתות ח' עולה כי לתלמידי משרד הכלכלה מאפיינים ייחודיים בהשוואה לתלמידי משרד החינוך -

- בכל ארבעת תחומי הדעת היו ההישגים הלימודיים בכיתה ח' של תלמידי משרד הכלכלה נמוכים יותר. הפער הגדול ביותר נמצא במבחנים בשפת-אם, תחום שנודע בהיותו מיומנות בסיס למרבית תחומי הלימוד בבית הספר.
- גם ביחס לעמדות התלמידים כלפי האקלים והסביבה הפדגוגית נמצא כי כבר בכיתה ח' קיימים פערים – תלמידי משרד הכלכלה דיווחו בשיעורים גבוהים יותר על מעורבות באירועי אלימות, פגיעה של מורים בתלמידים, והעדר מוטיבציה ללמידה. מנגד, הם דיווחו בשיעורים נמוכים יותר על תחושה חיובית כלפי ביה"ס, תחושת מסוגלות וציפיות מורים.

סיכום הממצאים ודיון

בנקודת הזמן השנייה, סוף החטיבה העליונה, נבדקו נתוני ההתמדה בלימודים בשתי מסגרות הלימוד והזכאות לתעודה מקצועית בקרב תלמידי משרד הכלכלה ותעודת בגרות בקרב תלמידי משרד החינוך.

- הבדיקה נערכה הן בקרב כלל התלמידים באוכלוסיית המחקר והן עבור תלמידים הדומים במאפייניהם מבחינה דמוגרפית-חברתית ולימודית.

משרד הכלכלה	משרד החינוך	
כלל אוכלוסיית המחקר		
49%	67%	התמידו וזכאים לתעודה
23%	28%	התמידו ולא זכאים לתעודה
28%	5%	לא התמידו
קבוצת הדומים		
55%	34%	התמידו וזכאים לתעודה
25%	57%	התמידו ולא זכאים לתעודה
20%	9%	לא התמידו

סיכום הממצאים ודיון

- כאשר מסתכלים על כלל אוכלוסיית המחקר עולה כי שיעור התלמידים שלא התמידו בלימודיהם בחטיבה העליונה גבוה בקרב תלמידי משרד הכלכלה בהשוואה למשרד החינוך, הן בקרב כלל התלמידים באוכלוסיית המחקר והן בקרב תלמידים בקבוצת הדומים. שיעור התלמידים שלא התמידו במשרד הכלכלה גבוה פי שניים (ויותר) בבתי ספר של משרד החינוך.
- בבחינת שיעור הזכאים לתעודה מתקבלת תמונה מורכבת ושונה -
- כמחצית מתלמידי משרד הכלכלה שהתמידו בלימודים זכאים לתעודת גמר ותעודה מקצועית
- לעומת זאת, בקרב חבריהם במשרד החינוך, אמנם כשני שלישים התמידו בלימודים וזכאים לתעודת בגרות, אך רק כשליש מבין קבוצת הדומים זכאים לתעודת בגרות.

סיכום הממצאים ודיון

□ למחקר הנוכחי ממצאים המתארים תמונה מורכבת על אודות המאפיינים הייחודיים של התלמידים בבתי ספר מקצועיים של משרד הכלכלה; אולם, כדי להכיר את תמונת החינוך המקצועי במלואה יש צורך במידע נוסף ומחקרי המשך. למשל,

- לחקור באופן ממוקד את המסלולים המקצועיים הייחודיים המוצעים במסגרת משרד החינוך לתלמידים בעלי מאפיינים דומים (כיתות אתגר, מרכזי חינוך טכנולוגי וכדומה)
- להמשיך ולעקוב אחר התלמידים ולבחון את השתלבותם בחיים הבוגרים
- לבחון את המאפיינים הפדגוגים השונים של כל אחת ממסגרות הלימוד -

~ מה הם השיקולים והפרמטרים המשמשים תלמידים לבחירת מסגרת לימודים והמסלול המקצועי?

~ האם המסלולים השונים עונים על הצרכים של המתקשים להתמיד במסלול עיוני, על מאפייניהם השונים?

~ ...

סיכום הממצאים ודיון

□ סוגיה נוספת היא היכולת של החינוך המקצועי לשמש מסגרת אלטרנטיבית עבור תלמידים אשר נושרים ממערכת החינוך; אמנם סוגית הנשירה לא הייתה במוקד מחקר זה, אך הממצאים מרמזים כי יתכן וקיים מחסור במסגרות מקצועיות עבור קבוצות אוכלוסייה מסוימות.

למשל,

- במחקר נמצא כי קיים שיעור גבוה יחסית של תלמידים דוברי ערבית (בעיקר במגזר הבדואי) שלא למדו באחת משתי מסגרות הלימוד בכיתה י' (קבוצת ה'אחרים').
- כמו כן, נמצא כי בקרב דוברי ערבית קיים דמיון בנתוני ההישגים והעמדות של תלמידי משרד הכלכלה ותלמידים שלא למדו בשתי המסגרות.
- ממצאים אלו מעידים, אולי, על היעדר היצע מספק של מסגרות מתאימות עבור אוכלוסייה זו. יתכן כי היצע גדול יותר יסייע להקטנת שיעור התלמידים הנושרים מהלימודים במעבר לחטיבה העליונה.

במבט על,

ממצאי המחקר מחזקים את ההבנה כי עבור תלמידים המתמודדים עם קשיים לימודים מרובים כבר בחטיבת הביניים, להחלטה על מסגרת הלימודים בה ילמדו בחטיבה העליונה חשיבות רבה באשר לסיכוייהם להתמיד בלימודים ולרכוש תעודה אשר תהווה את כרטיס הכניסה שלהם לחיים הבוגרים, ותזמן למידה בעתיד במסלולים של הכשרה מקצועית ובמסלולים האקדמאיים.

